

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

A watercolor illustration of a river landscape. The top part shows a wide river with green banks and a small island. The middle part shows a bridge with several arches crossing the river. The bottom part shows a closer view of the riverbank with trees and a fence. The style is soft and painterly.

SKÆRBÆKFORTÆLLINGER 6

Gode historier – om dem vi husker – om det vi husker

Samlet af studiekredsen
"Skærbækhistorier"

INDHOLD

Forord	5
Kamse på Møllevej	6
Min vej til OL	14
Fjordgaarden	22
Omsorgsarbejdet i Taulov Sogn	30
Dragonfly	40
Strandparken	50
Halsløs gerning	57
Cecilie	58
Billedstormere	66
Et dyrt bekendtskab	71
Frk. Nielsen	72
..Æ... SKOLE	79
Bundgarnsfiskeri i Skærbæk	80
Skærbækværkets første direktør	86
Hvor i Skærbæk	93
Rettelser til 2015 udgaven	94

SKÆRBÆKFORTÆLLINGER 6

Gode historier – om dem vi husker – om det vi husker

Udgives af studiekredsen: ”Skærbækhistorier”.

Det er vores intention at samle gode skærbækhistorier, og der vil komme flere bøger fremover, da vi har stof til flere udgivelser.

Artiklerne arkiveres således, at det senere vil være muligt f. eks. at samle artikler inden for et tilfældigt udvalgt emneområde. Arkiveringen sikrer også, at bogen kan videreføres af andre gennem en forhåbentlig lang årrække.

Faktuelle fejl kan ikke undgås, hvorfor studiekredsen med åbent sind modtager henvendelser herom. Kvalificerede forslag til rettelser vil så blive bragt i den næste årgang af bogen.

DONG Energy A/S og Dagli’ Brugsen, Skærbæk har ydet økonomisk støtte.

Layout: Birgit Basballe Madsen

Sat med Kontrapunkt og Din

Omslag: Akvarel af Jens Gibe

S. 58: udsnit af Edvard Fr. Petersens ”Udvandrere”, 1890

s. 75: billedet er fra Lokal Arkivet i Vejle

Fotos: Private fotos

Tryk: Digitalhuset, Vejle

ISBN nr. 978-87-995748-5-8

ISSN: 2246-2104

Udgave 2022

Skærbækfortællinger 6

Code historier – om dem vi husker – om det vi husker

FORORD

Karen Margrethe Nielsen, Kamse kaldet fortæller i år en levende historie om livet for en pige i 50'ernes Skærbæk. Hun lukker os ind i sin ro-karriere, der topes med deltagelse i OL 1976. Vi siger tak til hende og alle de andre, der enten med billeder eller oplysninger har bidraget til bogens fortællinger. Tamberg og gamle ELSAM-folk har hjulpet med fortællingen om Skærbækværkets første direktør, Jens Nørholt har givet os input til "Bundgarnsfiskeriet", og Kurt Lind-Frandsen har skrevet om Strandparken.

Sommetider er det rene lykketræf, når vi støder på noget, der kunne have læsernes interesse. Således med Cecilie Strandby Nielsen, hvis niece Sonja Hansen har opbevaret mange af de breve, Cecilie skrev hjem både fra pladser her i landet og fra den spændende tid i USA. Et par akvareller satte os på sporet af et af sølvsmiden Hans Hansens børnebørn, som kunne fortælle om familiens sommerliv på Fjordgaarden gennem mange år. Studiegruppen bag "Skærbækfortællinger" tager fortsat imod gode historier, ideer og fotos, der kan kaste lys over livet, som det leves og blev levet her i Skærbæk.

Vi siger tak til Jens Gibe, som igen i år har leveret akvarellen på omslaget. Tak til vore sponsorer DONG Energy A/S og Dagli` Brugsen, Skærbæk, som også tilbyder et arrangement på udgivelsesdagen.

Skærbæk den 4. november 2017

Kamse på Møllevej

- En rigtig drengepige -

En fantastisk barndom fuld af sanselige ting: dufte, lyde, føle- og smagsoplevelser - de sidder stadig i hovedet, og jeg er glad for at have oplevet det.

Lars, Karen Margrethe (Kamse) og Benny foran huset på Møllevej

Min barndom

Jeg blev født i 1951 - mine brødre, Lars og Benny, var henholdsvis 5 og 6 år ældre end mig, og jeg var lidt af en drengepige. Vi boede i det lille hus på Skærbæk Møllevej 2. Min far, Laurids Nielsen arbejdede på Skærbækværket og min mor, Bitten kom på et tidspunkt til at gøre rent i administrationsbygningen.

Hjemme havde vi hverken komfur, køleskab, badeværelse med træk og slip, fjernsyn, telefon, vaskema-

skine eller bil. Mine forældre havde cykler - min mor havde sin i 35 år, og inden jeg var 5 år, kunne jeg cykle på den. Jeg fik min egen cykel, da jeg var 7 år. Tøjkask foregik hver 14. dag - der blev fyret op under gruekedlen henne i vaskehuset, vaskebrættet blev flittigt brugt, og så vankede der et dejligt varmt bad bagefter.

I køkkenet havde vi to gasblus og en ovn - vi havde spisekammer, og fadeburet hang på væggen uden for. Min mor var meget god til at lave mad, og hele året

Familien klar til cykeltur på hjørnet af Møllevej og Overgade

samlede hun alt spiseligt i naturen. Om foråret samlede hun masser af skvalderkål. Det blev stuvet, og vi spiste det til frikadeller. Det smagte fantastisk. Vi havde alle slags bær i haven, og de blev brugt til alverdens ting. Hen på sommeren blev der samlet hyben i spandervis. De blev brugt til både suppe og marmelade. Når det var svampetid, gik vi hen på sportspladsen og samlede svampe. Der var altid en masse, og tit fik vi ristede svampe til maden.

Om sommeren blev strandtaskerne pakket hver lørdag og søndag, og så gik familien til Gudsø Vig, hvor vi tilbragte hele dagen med at bade. Her lærte jeg at svømme allerede som 5-årig. Min far strøg rejer, som vi spiste om aftenen i det smukke sommervej -

vi sad godt nok lige op og ned af vores mødding; men vi var jo ikke så sarte dengang, og rejerne var simpelthen himmelske. Min far stangede også ål. Så holdt vi ålegilde og spiste ål med smørsovs, hvori der kom eddike og lidt sukker. Så fik man ikke kvalme, sagde min mor. Duften af friske fisk sidder mig stadig i næsen, for jeg kom tit på havnen for at købe fisk til min mor. Jeg skulle altid handle "yderst" ved Svend Tastesen, sagde min mor, for han var billigst. Da jeg spurgte, hvad det kostede sagde han på godt jysk: "Du ka' få en spand sild for to krovner", og så blev de fanget i hyttedefadet.

En af mine legekammerater, Betty var datter af Holger Hansen, som havde røgeri på Skærbæk Havnegade. Når vi kom sultne hjem efter leg ved vandet, fik vi hver en varm makrel - det var en himmerigs spise, og jeg husker stadig den helt vidunderlige duft af nyrøget makrel.

Hjemme vågnede jeg ofte ved lyden af fiskekutterne, som startede ud fra havnen. Det var bare så smukt, når jeg stod op sådan en stille sommermorgen kl. fire og kiggede ud af loftsvinduet for at se kutterne sejle ud over Lillebælt og høre lyden fra dem - TUK TUK TUK.

Metha og Morten (Mouden) på deres guldbryllupsdag

Naboer

Da jeg var lille, boede ægteparret Metha og Morten (udtaltes "Mouden") lige ved siden af os. Jeg syntes, de var meget gamle - de gik i sort tøj, de havde tunge møbler og tunge dyner. Mor hjalp Metha med praktiske ting, bl.a. vasketøjet, og "Mouden" hjalp mor med at vride og hænge tøj op, når det stod på storvask. Han var en rapfodet, gammel mand som gik i spidse, jernbeslåede træsko - man kunne høre, når han kom gående i rask tempo. Metha holdt høns og "Mouden" havde en slibemaskine, han hvæssede knive på. Lyden af høns, slibemaskine og træsko sidder stadig i mine ører.

Vores hus var omgivet af gårde og lyden af Paghs grise, der gik højlydt og gnubbede sig op af vores hegn ind til haven, er også noget, der aldrig går i glemmebogen. Det var dejlige grise, som vi tit klappede og kløede bag ørerne, og som vi nød synet af, når de rullede sig i mudderet ved kilden på Paghs mark. Det var dengang, grisene havde et godt liv.

Når kornet var kommet i hus hos A.P. Thuesen, var der udsigt til tyggegummi. En stor håndfuld hvedekerner blev proppet i munden og gennemtygget, og til sidst blev det til en god klat tyggegummi. Om efteråret fik vi lov til at gå i Thuesens roekule og finde nogle gode store roer, som vi udhulede og lavede flotte roelygter af. Så gik

vi rundt til folks vinduer og bankede på og forskrækkede dem med de skrækeligt udseende uhyrer.

Så var der smedjen, hvor jeg husker den dejlige lyd, når smed Valdemar slog med hammeren: kling kling klang. Jeg kom rigtig meget hos Thora og Valdemar, som var de mest elskelige mennesker, og for mig var de lidt ligesom bedsteforældre. Mine rigtige bedsteforældre var døde, inden jeg blev født. Vi var altid flittige tilskuere, når bønderne kom med deres store heste, som skulle have nye sko. Det var imponerende, som Valdemar lige havde hånddelaget for dette arbejde. Thora og Valdemar havde også en gammel Ford, som

var sort og flot. Den hed "Gamle Jette". Når den sådan kørte ud af garagen, brugte Valdemar altid hornet, og det lød: "øøhhhh øøhhhh" som en anden klagesang. Når bilen skulle dreje, trak Valdemar i en snor, og en orange arm røg ud til siden. Det var en flot bil, som vi alle misundte dem.

På Overgade lå Hansens Mølleri, som vi børn næsten dagligt besøgte. Jeg kan huske duften af korn og høre stenen, der drejede rundt. Møller Hansen var den rareste, gamle mand, der altid spurgte os børn, om vi også skulle vejes i dag? Så kom vi op på kornvægten, og Møller Hansen satte lodder på, så der var ligevægt. Derefter skrev han vægten med kridt på vores gum-mistøvler. Det, syntes vi, var et hit. Møller Hansen var utroligt nærværende og havde altid tid.

Børnelege

Hjemme havde vi ikke meget legetøj; men i stuen havde vi en radio, som vi lyttede meget til. Når der var hørespil i radioen, sad vi med store ører. Ellers sad vi ikke så meget stille, for vi skulle ud at lege - røvere og soldater, indianere og cowboys, spille marmor- og glaskugler, "Pikkell af Grønært", lege Dåse- og Krone-gemme.

Sommer

Om sommeren var vi altid en masse børn ved stranden, hvor vi kappedes om, hvem der kunne blive mest brune af solen. Vi rendte op og ned i den store klint, gravede et kæmpe mudderbad for endelig at trille ud i vandet, hvor vi blev skyllet af. I Skærbæk var der ikke så meget, børnene kunne gå til; men i nogle somre var der dog gratis svømmeundervisning. Det var ved den fine badebro, lige før Strandparkens bro blev bygget.

Lærer Henriksen var underviser, og det var virkelig sjovt - og nogle gange koldt.

Man kunne også komme i søndagsskole, som foregik i "frk. Frederiksens skole" skråt over for Købmand Jensen. Jeg husker desværre ikke navnet på kvinden, som underviste i søndagsskolen; men jeg husker det som noget hyggeligt. Vi fik en lille folder, hvor der var et æbletræ uden æbler, og for hver gang vi kom i søndagsskolen, fik vi et æble til at klistre på træet. Når træet var fuldt, fik vi en gave. Vi kunne komme på søndagsskolelejr i Lyngsbo ved Erritsø i en hel uge. Jeg syntes, det var både sjovt og spændende sådan at komme hjemmefra. Det var ikke alle, der syntes det - Thomas og Addas dreng, Ib han skulle fand'me ikke være på sommerlejr, så han gik hele vejen hjem til Skærbæk igen. Det var s'gu ikke noget for ham. - Hatten af for de voksne som stod for lejren, for der var mange aktiviteter for os børn, og det gjorde virkelig en positiv forskel.

Vinter og jul

Om vinteren var alle børn optaget af at kælke på de gode bakker oppe fra Købmand Jensen og ned til havnen, og mange løb på skøjter på fjorden.

Juletiden var en dejlig tid, hvor vi allerede sidst i november gik ud i Børup skov og fandt noget gran, som vi så lavede adventskrans af. Hver søndag eftermiddag i december sad vi alle fem og klippede julepynt. Min far var meget dygtig til at flette svære julehjerter og folde bitte, små julestjerner. Adventskransen var tændt, og vi hørte julemusik i radioen, mens vi klippede og klistrede. Min mor bagte brunkager af fem pund mel, og der blev også bagt alverdens andre julesmåkager, som blev sat på loftet et tørt og varmt sted. Der

var sat klisterpapir om alle dåserne, så vi ikke kunne gå og smage på kagerne – nej, de skulle gemmes til juleaften. Men jeg var god til at få lukket igen, så det ikke kunne ses, at jeg havde smagt på dem. Alligevel endte det med, at vi ikke spiste mere end halvdelen af småkagerne. Resten blev smidt ud til påske!

Vores juleaftner var altid fantastiske, selv om det ikke var det store med gaver – det var stemningen og forventningens glæde, jeg husker. Ideerne til at skabe julestemning i det lille hjem var mangfoldige.

I en papkasse lavede min yngste bror et julelandskab med nisser, en kirke og en lille spejlsø. Tableaet stod for enden af spisebordet, så vi alle kunne se ind i det fine landskab. Da vi skulle til at spise juleaften, syntes min bror, at der skulle lidt lys over landskabet, så han satte et stearinlys derind. Det var lidt højt, så inden længe stod landskab og papkasse i lys lue, og tapetet bagved begyndte at brænde – så var det bare om hurtigt at finde vandspanden og få slukket. Når vi var færdige med al juleriet hjemme, gik vi altid hen til Katrine og Kristian-købmand, hvor vi alle dansede om deres juletræ. Det var en smuk afslutning på vores juleaftner.

Bitten, Kamse, Benny, Lars og Laurits i deres hyggelige stue

Byens sociale rangstige.

Skærbækværket inviterede hvert år de ansatte og deres børn til julefest på Kryb-i-ly Kro. Der blev ikke sparet på noget, og for mig var det årets fest. Der blev solgt amerikansk lotteri og ofte efter en rangorden. Først til "de fine" fra værkbyen og dernæst til "de fattige". Det skete, at alle lodderne var solgt, når man nåede til "de fattige".

Skolegang og fritid

Vores hus lå meget tæt på Skærbæk skole; men jeg har aldrig gået i skole der. Hele min barndom hørte jeg meget om Snoghøj Gymnastikhøjskole, hvor min mor havde været elev og elitegymnast. Hun havde arbejdet

nogle år i køkkenet hos Heli Christiansen - en kvinde, som skulle få stor betydning i mit liv. Hun startede nemlig Snoghøj Friskole den 4. maj 1948 i gartnerparret Cecilie og Hans Kromanns bygning på Gammel Færgevej i Snoghøj. Der gik mine brødre i skole, og jeg fulgte trop.

Det var helt og aldeles en dejlig skole hvor devisen var, at her er der plads til alle. Der var individuel undervisning på den måde, at hvis man f.eks. var skrap til dansk og hurtigt blev færdig med danskbogen, som hørte til det klassetrin man gik i, ja så fik man bare bogen til næste trin, og blev hele tiden udfordret. Når en af eleverne havde fødselsdag, havde Heli pyntet med flag og en krans af friske blomster på elevens bord. Skolens flag var også hejst, og fødselsdagen blev fejret med, at alle eleverne fik budding med mandelstykker i og den skønneste kirsebærsovs til.

Jeg husker min dejlige skolegang i Snoghøj, hvor der var tid og rummelighed til alle børnene, også de skæve typer. Vi lærte at fokusere på de positive sider hos alle. Den lærdom har jeg haft med mig i mit senere arbejde som pædagog.

At være "udenfor"

I de sidste år af min skoletid var det lidt svært, når man ikke var en del af skolelivet i Skærbæk - man var udenfor. Jeg var på dette tidspunkt noget overvægtig, og det gjorde det bestemt ikke nemmere. Der kom i disse år lidt mere gang i fritidsaktiviteterne, og man kunne spille håndbold om sommeren. Det foregik på idrætspladsen på Skærbæk skole. Jeg gik da op i håndbolden med liv og sjæl og gjorde det bedste, jeg kunne. Jeg var nok ikke den fødte håndboldspiller, men entusiasme må vel også betyde noget. Vi spillede

kampe rundt om i oplandet, og da vi engang spillede på hjemmebane, skulle min far da hen og se på. Der oplevede han, at lige meget hvor jeg stod og var fri, fik jeg ikke bolden - ikke en eneste gang. Det var nogle bestemte piger, der styrede det, og så var der ikke plads til succes for andre. Min far blev stiktosset; men min mor sagde, at hvis jeg gerne ville spille håndbold, så skulle jeg gøre det og ikke lade mig gå på af, hvad andre mente om mig. - Tak til min mor for denne tankegang. Så jeg blev bare ved med at spille håndbold, for de piger skulle ikke tro, de var noget.

At finde andre fællesskaber

Da Birgit Ørum startede FPF pigespejderne i Skærbæk, fik vi nogle sjove år med en masse grin. Jeg blev spejderleder for et hold, som vi kaldte Mokkasinerne.

Jeg tog 9. klasse på Salling Ungdomsskole - en skole, som lagde meget vægt på gymnastik og idræt. Det blev et dejligt år, hvor både selvtillid og selvværd fik et skub i den rigtige retning. Her var der masser af socialt samvær - noget, som jeg måske nok havde savnet lidt.

Min barndoms legekammerat, Betty og jeg legede næsten altid ved stranden eller havnen, selvom jeg havde forbud mod at bade i den. Hendes far havde en lille robåd, som vi "lånte" en dag. Betty syntes, jeg skulle lære at ro. Det var før redningsvestenes tid; men dengang var vi helt og aldeles udødelige, så vi roede bare ud på Lillebælt.

Der blev kimen lagt til min fremtidige ro-karriere.

Min vej til OL

- den tykke som aldrig fik bolden -

Jeg tænker i dag tit på, hvor utrolig heldig jeg har været: omgivet af dejlige mennesker som troede på mig, bakkede mig op og som fulgte mig gennem ild og vand. Jeg er dem alle dybt taknemmelig.

Guld til DM i 1976 – Kamse sidder forrest i båden på Bagsværd Sø.

Roning eller ridning

Hele min barndom havde jeg boet i Skærbæk; men jeg tog 9. klasse på Salling Ungdomsskole, for her var der lagt vægt på gymnastik og idræt. Jeg ville også gerne ud at opleve noget, og som 18-årig var jeg i Norge et par år som ung pige i huset. Her fik jeg gang i mange

sportslige aktiviteter: Håndbold, løb og ski. Om sommeren cyklede jeg hver dag 25 kilometer til en sø, hvor man kunne bade – og så retur.

Hjemme igen i Skærbæk fik jeg arbejde som pædagog-medhjælper i Brejning. Selv om jeg havde et værelse

Indmarchen OL 1976. Kamse ses i fjerde række nr. to fra venstre.

der, cyklede jeg tit fra Skærbæk til Brejning om morgenen og om eftermiddagen tilbage igen for at bade ved stranden i Skærbæk. Desuden elskede jeg at cykle, og lige netop al den motion skulle komme mig til gode, da jeg efter et år i Brejning tog på Ollerup Gymnastikhøjskole. Inspireret af min mor havde det i flere år været en drøm at komme på netop denne højskole. Opholdet blev startskuddet på min karriere inden for roning! Der var sport fra morgen til aften, og havde man noget fritid, kunne man gå til roning eller ridning. Da ridning

kostede penge – så blev det rosporten. Det foregik i et indendørs ro-bassin, hvor jeg lærte teknikken. Jeg var utrolig aktiv på højskolen – stod op hver morgen kl. 6 og løbetrænede, svømmede derefter 1000 m – og så skulle dagen først til at starte. Sport hele dagen – også om aftenen. Hvis jeg ikke havde undervisning, kunne de altid finde mig i ro-bassinet.

Dygtige lærere.

Jeg havde ikke nogen bagtanke med al den træning

OL finalen i dobbelt firer med styrmand. Den danske båd ses forrest i billedet.

- det var, bare fordi jeg syntes, det var sjovt og udfordrende. En af skolens ældre lærere, Ib Christoffersen havde været landstræner for roerne i Danmark, og han havde lagt mærke til, hvor aktiv jeg var. Han gav mig både en masse individuel ro-træning og lærte mig vejrtræknings- og svømmeteknik. Han lærte mig også altid at tænke positivt - at vende tankerne væk fra det negative. Jeg var meget benovet over, at han ville bruge al den tid på mig, og jeg er ham stadig dybt taknemmelig over at have lært mig disse ting. Særligt

den positive tankegang har jeg brugt i alle svære situationer, jeg har været ude for.

Lærer Bent Seerup underviste også i ro-bassinet, og han anbefalede mig kraftigt at blive medlem af Fredericia Dameroklub. Han blev senere træner for landsholdet i roning, hvor jeg var med i fire år.

Om at "stå på stranden og se dum ud"

Jeg anede ikke, at der var nogen roklub i Fredericia, eller hvor den skulle ligge, men begav mig en sommer-

aften ned til Østerstrand - for der måtte den jo nok være. Jeg fandt godt nok en roklub; men der gik kun mænd omkring. I de både, der lå på vandet, var der også mænd. Mærkeligt, tænkte jeg, mens et par unge fyre roede forbi. Jeg hørte den ene af dem sige: "Prøv at se hende der står der inde på stranden, hun ser sgu' da dum ud". Der fik selvtilliden lige et nøk nedad. Men heldigvis lagde en båd med fire dameroere til ved broen. Jeg skyndte mig hen til båden og spurgte forsigtigt, om det var muligt at blive medlem af roklubben. De flinke damer sagde, at dameroklubben lå en kilometer hen ad stranden. Jeg kunne bare gå derhen, så skulle jeg nok få kaffe og kage. Det blev starten på nogle helt fantastiske år i dameroklubben og med roporten i det hele taget. Jeg var på det tidspunkt flyttet til Fredericia og boede på et værelse over Børnehaven Dagmargården, hvor jeg arbejdede som pædagogmedhjælper. Derfra var der ikke langt til roklubben, og jeg kom der stort set hver dag. Om sommeren var der altid liv og glade dage i klubben, hvor mange medlemmer holdt til i dagtimerne. Her kom også børn og børnebørn, der kunne lege på stranden. Der var altid kaffe og godt humør, og man følte sig nærmest som en stor familie, hvor alle hjalp hinanden. I den første tid handlede det for mig meget om, hvordan man ror på åbent vand. Jeg havde jo kun siddet i et ro-bassin med en åre - her var både med to årer, og det er faktisk teknisk svært at ro med to årer. Måske havde min barndoms legekammerat, Betty virkelig haft held med at lære mig åretaget ude på Lillebælt, for jeg blev bidt af at ro med to årer. Nu satte jeg træningen mere i system for at komme til nogle ro-stævner.

"Hun kan sgu' da ikke ro"

Undervejs har der været mange gode og sjove oplevelser. Træneren i Fredericia Herreroklub havde lagt mærke til, at jeg var meget flittig med træningen. Han havde nok undret sig over, hvor jeg havde al den energi fra. En dag, hvor vi var til kaproning på Hvidkilde sø på Sydfyn, var herreroklubben også

Guld til DM 1977 - Haderslev Dam

repræsenteret. Da jeg gik og ventede på at skulle ud at ro, så jeg på afstand træneren fra herreroklubben gå lidt rundt om min båd. Her stod min drikkedunk på græsset. Han kiggede for at se, om der var nogen i nærheden, der så ham. Så bukkede han sig ned, tog min drikkedunk op, skruede låget af og lugtede til flaskens indhold, skruede hurtigt låget på igen og skyndte sig væk. Jeg morede mig meget - tænk at han troede, jeg brugte en

eller anden form for doping. Der var kun vand i flasken.

På et tidspunkt skulle nogle af motions-damerne ro om kap på Gudenåen. Det var 10 km i inriggere, hvor man ror med én åre. Det var et fast team, som roede den slags både, og man skulle være godt "sammenroet". Der skulle ros i toer med styrmand. Den ene roer blev syg. Så var gode råd dyre, for hvem kunne lige træde til? En foreslog hende den nye Kamse som et bud, men en anden sagde: "Hun kan sgu' da ikke ro. Hun ror da røvroning." De blev alligevel enige om, at jeg skulle med - og vi vandt løbet! Jeg blev senere udtaget af de samme damer til at ro "Lillebælts Blå Bånd", 10 km - som vi også vandt.

Fredericia Bys Idrætspris overrækkes af Svend Hansen

Officielle resultater

Nu fulgte år, hvor Kamse opnåede flotte resultater. Det første i en gammel, tung klinkbygget singlesculler

Fra 1974 til 1976 blev det til 30 sejre, udover udtagelsesløbene til OL i dobbeltfirer med styrmand.

med gevaldige årer; senere fulgte inriggerne. Da hun var ny i "faget", havde hun den fordel ved regattaløbene at kunne stille op i tre klasser: "Begynder", "Senior A" og "Elite".

Udtaget til OL?

Da jeg kom hjem fra udtagelsesløbene til OL i Luzern, sad min mor og jeg spændte ved radioen og ventede på resultaterne. Så fortalte de om vores sejr - vi var udtaget til OL i Montreal! Uha, det var så stort, at det ikke var til at bære. Jeg troede det næsten ikke; men det var sandt.

Så måtte jeg lige gå en tur gennem Skærbæk og tænke på hende den tykke, som aldrig fik bolden og som skulle holdes udenfor og som alligevel blev sportsstjerne.

Jeg modtog Fredericia Bys Idrætspris – en gæstebog i moseeg med Fredericias byvåben indgraveret i ægte sølv på forsiden. Det foregik på atletikstadion, og det var stort! Fredericia Dameroklub forærede mig en cykel – jeg elskede at cykle og tog ofte turen mellem Skærbæk og Fredericia to gange hver dag, i alt 52 km.

Nu var det sådan, at vi faktisk var to fra lille Skærbæk, som var udtaget til OL – endda to naboer. Verner Sørensen var leder for det danske skeetsskytte landshold, som også var udtaget. Der var selvfølgelig stor ståhej foran min mors hus den morgen, vi skulle afsted, for det var ikke hver dag, to Skærbækkere skulle til OL.

Once-in-a-lifetime

OL blev en oplevelse for livet. Når jeg i dag ser OL i fjernsynet, kan jeg ikke forstå, at jeg engang har været en af disse atleter. Men det har jeg og husker det, som var det i går – især den meget stærke oplevelse, hvor vi går under tunnellen og træder ind på stadion, hvor 66.000 mennesker råber DENMARK! Det er once-in-a-lifetime at få denne oplevelse. Når jeg ser indmarchen i fjernsynet, og Danmark træder ind på stadion, ja, så får jeg stadigvæk kuldegysninger.

Ved OL roede vi indledende heat og opsamlingsheat, hvor vi slog USA ud. Vi kom i finalen og fik en 6. plads. Som eneste vestlige hold roede vi mod fem østlande.

Resultater efter OL

Kamses medaljehøst fortsatte efter OL. I årene 1976 til 1980 opnåede hun: Seks DM-guld, to NM-sølv samt hhv. en 7. og en 9. plads ved VM.

I 1980 vandt jeg flere udtagelsesløb med henblik på OL i hhv. single- og dobbeltsculler. Jeg blev udtaget til at ro dobbeltfireren, men vandt ikke pladsen.

Men min karriere sluttede med at jeg vandt to Danmarks Mesterskaber. Min ro-makker, Bodil og jeg skulle efter DM med toget hjem. Da vi ankom til Fredericia banegård, blev vi hentet og kørt ned til damerklubben. Her var borgmesteren og en masse andre mennesker forsamlet. Vi blev fejret med blomster og gaver, og jeg kunne ikke ønske mig en bedre afslutning på et fantastisk kapitel i mit liv. Jeg tænker i dag tit på, hvor utrolig heldig jeg har været: omgivet af dejlige mennesker, som troede på mig, bakkede mig op og fulgte mig gennem ild og vand. Jeg er dem alle dybt taknemmelig.

Stadig aktiv

I 1993 vandt jeg guld til verdensmesterskaberne i "Roning for Veteraner". I dag er jeg stadig aktiv og træner nok 1½ til 2 timer hver dag med mange forskellige former for idræt – bl.a. løb jeg ½ maraton i 2014, 2015 og 2016.

Vi fire piger fra OL-76 mødes jævnligt og i 2016 fejrede vi vores 40 års jubilæum.

Jeg sluttede mit arbejde som pædagog i Børnehuset Østervold – "Børnehavens energibundt" – som de skrev i avisen. Jeg gik på pension den 1. marts 2016. Nu har jeg rigtig tid til at træne!!!

Fjordgaarden

- Et usædvanligt sommerhus -

... et eventyrslot ved en fjordbredning med udsyn over Lillebælt, og så på det vi nu kunne kalde vort: en fager li, hvis fod står i stranden, mens toppen 30 m oppe er sprunget i lyng under gamle fyrre...

Fjordgaarden

Som den lå der og lyste hvidt, var Fjordgaarden et smukt pejlemærke ved indsejlingen til Kolding Fjord. Bygget som sommerbolig for generalkonsul Ernst Carlsen for præcis 100 år siden. Nu dækker bevoksningen udsigten til den imponerende villa med det store tredelte stråtag og vejrhnen med Ernst Carlsens initialer.

Ejerforhold gennem 100 år

I 1916-17 fik Ernst Carlsen bygget Fjordgaarden, og fra 1917-1920 benyttede familien huset om sommeren. I 1923 blev det solgt til den succesfulde sølvsmed Hans Hansen fra Kolding. Han døde i 1940; men enken beholdt og benyttede sommerhuset indtil 1956.

Da forfatteren Hans Povlsen, Støvring blev pensioneret som lærer, købte han huset. Sammen med hustruen, Dora indrettede han det til helårsbolig. De fik kun fem år sammen der, idet Dora døde i 1961. Salgskonsulent Ove Skovmark Nielsen fra Fredericia overtog derpå Fjordgaarden, som han videresolgte i 1967 til Gerda og Troels Thomsen.

Den store stues interiør

Den smukke centrale spisestue er kubisk: 6,3 m bred, lang og høj. Lysindfaldet kommer dels fra to-fags småsprossede palævinduer og dels fra smalle vinduer placeret i 1. sals højde. Fra loftet hang en stor ni-armet Kähler lysekrone til stearinlys. En jagtfrise, udført som kalkmaleri løber stuen rundt. Bundfarven er italiensk rød og figurerne hvide. Dekorationen er udført af Anton Schrøder, der bl.a. havde udsmykningsopgaver på det gamle rådhus i Kolding. Træløftet er forsynet med store pynte-tværbjælker.

Ernst Carlsens tid

Ernst Carlsen og hans familie var bosat i København og benyttede udelukkende Fjordgaarden til sommerbolig, hvilket fremgår af disse annoncer:

Kokkepige,
velselskabet, dygtig til Bøgning og Syltning, kan faa Plads til 1. Juli i et større, velordnet københavnsk Hjem. Eget Værelse med Centralvarme. Sommerophold i Juli og August Skærbæk ved Fredericia. Henv. med Kopt af Anbefalinger og om muligt Fotografi til Direktør Ernst Carlsen, Østerbrogade 2, København Ø. (42661)

Stuepige,
dygtig og proper, til 1. Maj. Løn 50--60 Kr. Eget Værelse med Centralvarme. Juli--August i Skærbæk ved Fredericia, østlige Del af Aerøt København. Henvendelse med Anbefalinger og helst Fotografi til Fru Direktør Ernst Carlsen, Østbanegade 1, København Ø. (43661)

Elisabeth Holm har et billede, hvor hendes mor, Mary Jensen er fotograferet på Fjordgaardens brede trappe sammen med en flok hvidklædte piger. Tidspunktet er en sommer mellem 1917 og 1919, og anledningen er givetvis en "komsammen", som generalkonsulens datter, Erna har indbudt til. Mary boede på Skærbæk Havnegade 31, og Erna og Mary,

Herskabelig Villa til Salg.
Den Direktør Ernst Carlsen, Kjøbenhavn, tilhørende Villa, „Fjordgaarden“, Skærbæk, med tilhørende Granplantage, er, grundet paa Kjøb af anden Ejendom, til Salg eller Magelæg.
Villaen, der er bekjendt for sin smukke arkitektoniske Stil og ideelle Beliggenhed, er i enhver Henseende herskabelig indrettet, forsynet med Elektricitet, eget Vandanlæg, W. C., faste askekummer med Vand i alle Soveværelser, indeholder stor Hall, Dagligstue, 3 Soveværelser, Pigeværelse, Gjæsteværelser, Køkken, Anretterværelse, Vaskerum, Cyklerum, Bagagerum m. m. (7158)
Villaen, der kan overtages strax, kan af solid Kjøber kjøbes uden nævneværdig Udbetaling.
Henvendelse til Sagfører P. A. Gudsøe, Fredericia.

begge født i 1904, var veninder.

Hans Hansens tid

Fjordgaarden var familien Hansens sommerlandsted. Et af Hans Hansens børnebørn, arkitekten Annette Sass fortæller: "Mine oplevelser i Skærbæk startede allerede, da jeg blev født; for selv om min farfar var død, havde min farmor bevaret Fjordgaarden som sommerhus, og netop i slutningen af 2. verdenskrig var hele familien evakueret hertil. Gestapo havde til huse på Staldgården ved Koldinghus, og min farmors hus lå lige på den anden side af Slotsøen (A.D. Burchardsvej) - uhyggeligt tæt på, hvis de allierede skulle finde på at bombe. Skærbæk var et fredeligere tilholdssted, hvor familien kunne trives

Pigekomsammen på Fjordgaarden. Mary sidder nederst til højre, og drengen i midten kunne være Ernas bror, Aage.

uden krigstrusler, og på bedste spejdermaner blev jeg fra fødslen badet i en zinkbalje med iskoldt vand. Så var jeg hærdet, hvis krigen skulle trække ud.

Som årene gik, kom der mange somre, hvor jeg oplevede, at min farmor præcist den 1. april fik pakket en ladvogn med køkkengrej, sengetøj, tøj, ofte ekstra møbler og lamper, som blev fragtet til Skærbæk og tilbage igen den 1. oktober. Sammen med læsset kørte også tjenestepigen, frk. Edith Carlsen. Hest og vogn blev styret af firmaets altmuligmand, Lütken der også sørgede for ind- og udflytningen af læsset. Sidst kom min farmor i bil, kørt derud af min far. Bilen blev altid parkeret i garagen, hvor min farfar oprindeligt fik hugget ud i bagmuren for at give plads til de store forlygter på hans fine Nash Automobil.”

Om Lütken fortælles det, at han som regel holdt en lille pause på turen til Skærbæk. Det blev afsløret en 1. april, hvor den private bil ikke kunne køre. Resolut meddelte Kristine, at hun da bare kunne køre til Skærbæk med Lütken. Da ekipagen kom til Kryb-i-ly kro, slog hesten som vanligt et sving ind om kroen. Hvordan Kristine reagerede, vides ikke; men familien fik en god historie.

Hans og Kristine Hansen var stærkt religiøse og prioriterede at hjælpe andre, der ikke havde så mange midler. I en årrække havde de således fattige børn fra det indre København på sommerferie på Fjordgaarden. Hans Hansens datter, Karen drev en børnehave i København sammen med Carla Schepler, datter af Irma-kædens grundlægger. De to rejste gennem mange somre til Skærbæk med børn, der trængte til at komme på landet. Flere af børnene kom gentagne

Marianne og Johan Johansens datter, Ina.

gange og fik et nærmest familiært forhold til familien.

Annette fortæller: ”Ved foden af trappen mod vejen lå en funkisvilla. Huset datter var meget smuk. Hun fik tjansen en sommer med at sidde model for min far, så han kunne modellere en buste af hende. Hun står nu i min stue.”

Kristine Hansen var med i "Sømandsmissionen", som bl.a. stod for indsamlinger til søfolk verden over. Én gang om sommeren samlede hun damerne til te med hjemmebag og lagkage på Fjordgaarden. Annette: "Så blev det blå spisebord trukket ud, og der blev dækket op med kniplingsdug og musselmalet porcelæn. Jeg skulle servere lagkagen. Fra køkkenet skulle jeg gå ad den lange gang til spisestuen, hvor selskabet sad midt i rummet med den store bronzelysekrone over. Uheldigt for mig var det, at døren til gangen stod åben, og der var et stort spejl, som spejlede mig, inden jeg kom ind i rummet.

Uheldigt, fordi alle damerne kunne se mig komme med lagkagen og med en finger lige smage på flødeskummet. Alle lo, og jeg skyndte mig at forsvinde med røde kinder."

Som barn troede Annette, at det var hendes farfar, der havde bygget huset, fordi det lignede de tre tårne på bagsiden af sølvtøj.

Hans Povlsens tid

Familien Povlsen holdt meget af Fjordgården og stedet. Skønt de kun boede der i fem år, glemte Hans Poulsen aldrig stedet og skrev en kronik om tiden der. Et lille udpluk:

"Netop som vi tilsammen var fyldt 140 år, stod vi undrende. På terrassen foran et eventyrslot ved en

Havnefoged Niels Peter Nicolaisen underholder københavnerbørnene

fjordbredning med udsyn over Lillebælt, og så på det vi nu kunne kalde vort: en fager li, hvis fod står i stranden, mens toppen 30 m oppe er sprunget i lyng under gamle fyrre.

Her havde en mand med smag og snilde lagt en hvidkalket gård ind i bakken, lysende at se fra søen, hvor fiskerbåde, lystsejlere og havenes mastodonter færdedes.

I fem år gjorde vi en feriegård til et helårsbo, indrettede os og - ældedes uden ret at mærke det. For det er jo forrygende at skabe".

Thomsens tid

I 1967 købte Gerda og Troels Tomsen Fjordgården, hvor deres to børn voksede op. Datteren Anja havde

Interiør fra den store stue

været elev på skoleskibet "Danmark". Da det andet skoleskib, "Georg Stage" en sommer ankrede op ud for Skærbæk, roede Anja nysgerrigt ud for at se nærmere på det. Kaptajnen fortalte hende, at de altid brugte skorstenen på Fjordgården som pejlemærke, når de skulle kaste anker.

Familien Thomsen har bevaret det originale hus så godt som muligt gennem de 50 år, hvor de har boet på Fjordgården. Dog har de lagt en etageadskillelse ind over den højloftede store stue.

Omsorgsarbejdet i Taulov Sogn

- Den spæde start -

Det var med at bruge sin fantasi og de evner, jeg nu havde.
Det blev til mange festlige timer sammen med brugerne.

Af ren og skær nødvendighed

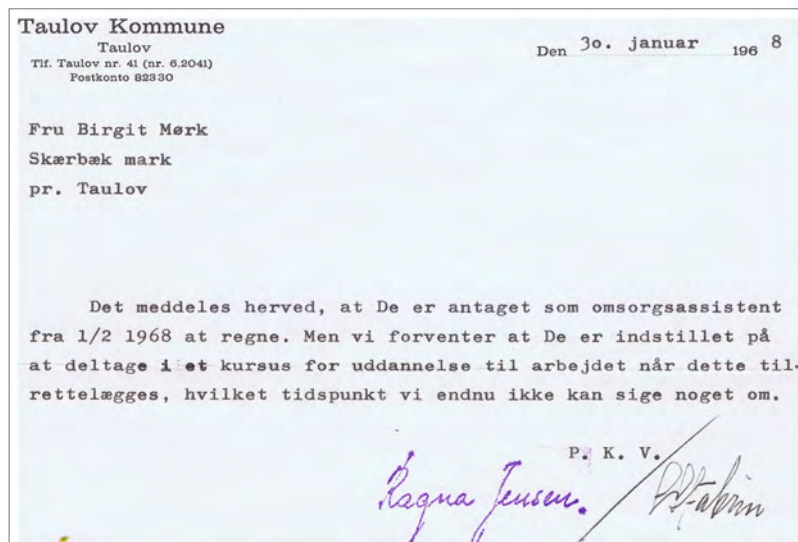
I begyndelsen af 1960'erne ændrede situationen sig meget for en stor del af befolkningen. Kvinderne kom på arbejdsmarkedet. De teknologiske fremskridt gjorde det nemmere for dem at arbejde uden for hjemmet. Nu var der ingen til at tage sig af de hjemmeboende gamle.

I 1966 kom der fra socialministeriet opfordring til landkommunerne om at iværksætte omsorgsarbejde for pensionister, familievejledning, husmorfløsning, sundhedspleje, børnehaver og vuggestuer. Daværende Taulov Kommune samarbejdede med Vejle amts Sognerådsforening, da arbejdet delvis skulle finansieres kommunalt. I 1967-68 blev omsorgsarbejdet startet i Taulov Kommune. At man så hurtigt var med, skyldtes måske sognerådets eneste kvinde, familievejleder Ragna Jensen.

Anna Vikkelsø og Inger Lindberg blev de først ansatte. Anna tog sig af aktiviteterne to formiddage om ugen på De Gamles Hjem, som Tavlhøj hed dengang, og desuden havde hun nogle timers hjemmebesøg. Inger var hendes medhjælper. Den daværende bestyrer, Samuel Pedersen havde i 1959 startet hobbyarbejde med succes for beboerne.

Headhunted

Anna stoppede i efteråret 1967, og sognerådet spurgte Birgit Ørum (Mørk), om hun ville søge stillingen. "Jeg svarede ja; men jeg havde jo ingen uddan-

nelse? De mente, at det kunne jeg sagtens klare! Den 30. januar 1968 fik jeg mit ansættelsesbrev, og fra den 1. februar 1968 var jeg ansat 20 timer ugentlig som omsorgsassistent. Jeg skulle også være indstillet på at deltage i kurser, når de blev tilbudt. Nu fik jeg travlt. Jeg måtte på biblioteket for at finde fagbøger om, hvordan jeg skulle gribe sagen an. Det var med at bruge sin fantasi og de evner, jeg nu havde. Det blev til mange festlige timer sammen med brugerne.

Hjemmebesøg

Jeg fik en lille instruktion i hjemmebesøg ved at være med Anna på arbejde. Det, jeg husker, var et sted, hvor hun selv var vældig utryg ved at komme. Det var også en lidt skummel affære hos en yngre invaliddensionist, som boede i et kælderrum i sit eget hus. Men gennem årene fik jeg et rigtigt godt forhold til manden. Glæden ved bekendtskabet viser han i denne lille fødselsdagshilsen, som han forærede mig:

Udstilling af ting lavet i vinterens løb. Bagerst hænger det håndknyttede brudetæppe til Taulov Kirke. På bordet ses et udvalg af, broderier, stoftryk og håndmalet porcelæn

*"Den lykkelige dag man bliver halvtreds
 så kan man kun være tilfreds.
 Men den dag man bliver halvfjerds,
 så begynder det nok at gå på tværs!
 Men kan man opnå en alder på hundredeti
 - så tror jeg nok det er forbi."*

For at få noget positivt ud af hjemmebesøgene hos pensionisterne var det godt at kunne lægge øre til de problemer, de gik og tumlede med og tilbyde dem noget, de kunne få tiden til at gå med. Jeg skaffede materialer. Det blev en succes. De første par år cyklede jeg sognet tyndt, altid læsset godt til med ting og sager."

Kommunekontor

Plejehjem

Bestyrerbolig

Fra brudetæppe til mågestel

I disse år var det meget moderne at sy ryatæpper. Senere gik man over til håndknyttede tæpper, og mange mænd fik glæde af det grove arbejde. En ældre landmand knyttede og forærede et stort og smukt brudetæppe til Taulov kirke. Han syntes først, det var nedværdigende for en førhen stærk bondemand at lave den slags arbejde. Men efterhånden blev han vældig glad for opgaven. Tæppet lå i mange år foran alteret, når der var bryllup.

Materialerne til et helt tæppe var ikke billige; men der var som regel nogen i bekendtskabskredsen, der ønskede sig sådan et tæppe og gerne selv ville betale for det.

Der blev broderet og vævet, og monteringsarbejdet blev klaret på stedet, så der var fine gaver til jul.

”På De Gamles Hjem fløj mine timer afsted. Mange småting blev fabrikeret, især da vi senere fik et godt udstyret værksted med filebænk, som mændene benyttede flittigt. Vævning var i høj kurs. En svagtseende beboer fik stor glæde af at væve gulvløbere af rester fra en strømpefabrik. Andre havde fornøjelse af at flette bøjlebetræk, lave mosaikker til fine æsker, bordskånere m.m.

En bonde satte sig for at male et helt mågestel – så det gjorde han.

Tavlhøjterapi

Min kongstanke var at få samlet alle, der havde lyst og kræfter til at komme hjemmefra – ét sted. I 1969 blev den lille forskole i Østergade i Taulov ledig. Jeg søgte Taulov Kommune, om vi kunne indrette terapicenter

Birgit Ørum dirigerer Elbokoret

der. Svaret var ja, og der blev anskaffet møbler; men ellers skulle jeg selv ordne alt andet. Gardinerne af lagenlærred blev taget ned og vasket og derefter pyntet med stoftryk. Det første terapilokale i sognet var dermed en realitet. Det var åbent hver tirsdag fra 9 til 12. Alle, der havde lyst til at være med, kunne tilmelde sig transport derhen, hvis de havde behov for det. Den lokale vognmand, Henry Lind i Skærbæk lavede en opsamlingsrute.

Der skulle nu tilbydes mere end "sytøj" - udbuddet måtte blive større. Ideerne blomstrede efterhånden

som personalet selv modtog kurser. Kommuneforeningen havde ansat forstander Linda Valdemar, St. Lime i Randbøl til at sørge for udbud af kurser i Vejle. Efter de kurser kunne vi tilbyde: porcelænsmaling, tinarbejde, keramik, træskærerarbejde, brænding på træ, kurvefletning, stoftryk, batik, almuemaling og lamper lavet af medicinbægre.

Flyttedag

I 1970 blev Taulov Kommune lagt ind under Fredericia. Så blev der pludselig ledige lokaler på De Gamles Hjem, idet kommunekontoret og sognerådssalen

var bygget sammen med hjemmet. Nu kunne terapien i Østergade med fordel flyttes dertil. Det ville sikkert også blive til glæde for beboerne, at de kunne komme med i en større gruppe og måske møde en kær nabo fra tidligere. For terapien ville det betyde mere plads, og en flytning var ikke den store udgift.

Der blev ikke bygget meget om på det tidligere kommunekontor. I det største rum blev skranken fjernet, og det store pengeskab blev udnyttet til lagerrum for bl.a. garn. De mindre rum blev indrettet til: værksted med høvlebænk, opbevaring af maling og symaskiner. I et af rummene blev der indrettet plads til fodplejer og damefrisør. Jubiii! Nu kunne hjemmets beboere få ordnet fødder og sat hår en gang om måneden.

”Vi måtte tage det nybyggede indgangsparti i brug, bl.a. når der skulle fabrikeres de kilometervis af stoftrykte duge, der nu befinder sig i mange hjem i sognet. Der var liv og glade dage i alle værksteder. Der blev drukket kaffe, og der blev sunget. Fornyelsen på ældreområdet stod her i fuldt flor.

Sangen fik stor betydning for sammenholdet mellem de fastboende og daggæsterne. Der blev sunget rigtig meget. Nogle mødte op, bare fordi vi skulle synge. Terapilokalerne blev flittigt brugt,

både af de fastboende og de udefra kommende. Onsdag eftermiddag var der sangkor, og torsdag eftermiddag gymnastik i sognerådssalen på første sal. De andre ledige timer var der udelukkende terapi for de faste beboere og højtlesning om fredagen.”

Mere personale

Nu kom der også hold fra Herslev - Højrup - Bredstrup - Pjedsted. Det krævede flere medarbejdere, og Birgits timaltal blev forhøjet. Tre halvtidsmedarbejdere blev knyttet til disse landsbyer. Grethe Juel Pedersen tog sig af Skærbæk - Taulov, Astrid Christiansen tog sig af Herslev - Højrup, og Sonja Nielsen tog sig af Bredstrup - Pjedsted, hvor der blev bevilget lokaler til terapi på centralskolen. Alle disse steder hørte under Tavlhøj.

”En gang om måneden i vinterhalvåret havde vi et fællesarrangement på Ullerupdals Kommunale Dagcenter i Fredericia. Det var gratis, blot skulle der betales for kaffebordet. Underholdning og foredragsholdere skulle Tavlhøjpersonalet selv sørge for.”

Omsorgsarbejdet tiltrak mange, som gerne ville prøve kræfter med beskæftigelsesdelen. De kom med som føl, men kunne ikke tilbydes løn eller ansættelse. Næsten alle, der har været i praktik her, er

Spejl indrammes med mosaik fliser

Beskæftigelsesvejlederne besøger mange pensionister, men de ved, at der er mange flere, der har brug for besøg. Fra venstre er det Astrid Christiansen, der kører i Herslev-Højrup, Sonja Nielsen, Bredstrup-Pjedsted, Birgit Mørk, som leder Tavlhøjs terapi, og Grethe Juul Pedersen, der kører i Taulov-Skærbæk området.

kommet videre i tilsvarende uddannelser. I begyndelsen af 1970'erne blev den første skole for beskæftigelsesvejledere oprettet i Vejle. Navnet blev ændret fra omsorgsassistent til beskæftigelsesvejleder. Birgit synes dog stadig, det gamle navn var mere dækkende.

I dag taler man netop om, hvor vigtig omsorg er.

"Midt i 1970erne fik jeg tilbudt papir på min uddannelse. Da jeg havde fået rimelig erfaring med arbejdet, kunne jeg nøjes med at deltage i en uges undervisning alle vin-

termånederne i to år. Det skulle svare til ét år på skole. Selvfølgelig valgte jeg det og nød en spændende skolegang i Vejle og fik på den måde papir på min uddannelse. Mit mål og ønske var at få et større samlingssted; men det blev ikke i min tid.

Liv og glade dage

I de ca. 22 år jeg var ansat, skete der en stor udvikling. I mange år blev der afholdt julestue med salgsudstilling af de arbejder, brugerne ønskede at sælge. Det gav en lille skilling til egne lommer. Der blev også prøvet kræfter med mange andre ting: fastelavnsmesser, mannequinopvisninger, teaterforestillinger, forårsudstillinger og udflugter. Efterhånden blev endagsudflugterne til tredagesudflugter. Den første tur gik til Lolland, hvor vi boede på refugiet Fuglsang Gods. - Der oplevede jeg, at der ikke var forskel på, om det var spejdere eller ældre, man var på tur med! - Der var en sådan glæde og begejstring over oplevelserne og samværet, at det var løn nok i sig selv - vi brugte jo vores egen fritid. Året efter blev det Skagen og omegn. Tredie år var det Mors og Nr. Nisum. Derefter kaldte udlandet: Norge - Østrig - Sverige - Tyskland, og altid blev det til to ture hver sommer. Det var i samarbejde med "De Grå Busser". En særlig tur, der står i erindringen, var en hyttetur til Sverige i storm og regn og med søsygens kvaler. Men en oplevelse for livet. Den første aften gik Grethe og jeg rundt til alle hytterne for at se, om folk manglede noget. Vi havde taget en ekstra madras med, "hvis der skulle være brug for at bytte". Vi kaldte os "madraspigerne", når vi bankede på hyttedørene. Det var langt fra svage og trætte mennesker, vi mødte. Der var højt humør og ingen afholdenhed - som jeg ellers havde rådet til efter sådan en søgang! Godt at "madraspigerne" ikke skulle køre hjem. Det havde vi

Birgit som "Madraspige"

ikke været i stand til. Trods stormen havde alle fået handlet ind i den toldfri kiosk på færgen fra Grenå.

Dilettant

Der blev også spillet dilettant. Altid i Herslev Forsamlingshus, hvor der er en scene. Før premieren på forestillingen var der fælles frokost. Konsulenterne sørgede for mad og drikkevarer. Det var en god begyndelse, så sad man ikke der og blev nervøs. En "lille en" skader jo ikke, før man skal optræde. Ved den allerførste premiere blev frokosten afholdt i Taulov Sognekirke, hvor vi fik besøg af en journalist. En senere

TEATER OG KOR:

140 pensionister fra Herslev, Taulov, Skærbæk og Bredstrup-Pjedsted havde en hyggelig eftermiddag i fredags. I Herslev Forsamlingshus overværede de tre små en-akter, hvor skuespillerne også var pensionister, der høstede stort bifald for deres præstationer på de skrå brædder. Stykkerne var instrueret af Birgit Ørum, der er beskæftigelsesvejleder indenfor omsorgsarbejdet i Fredericia kommune og leder af dagcentret i Taulov. Efter kaffen var der underholdning af Elbokoret, der består af 15 pensionister.

Anne Skov, Anne Slothus og Ingeborg Andreasen

omtale i avisen gav mig en næse fra den daværende menighedsrådsformand: Der måtte ikke udskænkes stærke drikke i Sognegården! Efter den oplevelse lagde Ellen Hansen i Herslev altid hus til frokosten.

Hvor der var vilje, var der vej

Jeg har altid haft for vane at kaste en ny ide ud i æteren, men oplevede også gang på gang, at så fangede bordet. Sådan startede sangkoret. Da vi blev hyret til vores første optræden, som var på Skt. Josef Ældrecenter i Fredericia, blev vi enige om at finde på et navn til koret. Det blev - "Elbokoret".

Gode medarbejdere har fulgt mig hele vejen gennem de 22 år. I dag er det dejligt at opleve, at det, der blev sat i gang i 1968, fortsætter som et velfungerende beskæftigelsescenter. Jeg har den dybeste respekt for det frivillige arbejde, der bliver gjort. Mit store ønske

Bitten Nielsen (Kamses mor), fru Grarup og hr. Thygesen

havde været at få et større samlingssted. Det blev som sagt ikke i min tid. Så kan jeg til gengæld glæde mig over den store plads, der blev til rådighed, da hussets sidste plejebeboere flyttede til Stævnhøj.

DRAGONFLY

- Jeg vil erobre Europa med trimaraner -

Der skulle bygges flerskrogsbåde, og det skulle gå hurtigt med den første, der skulle være klar til en bådudstilling. Det blev en trimaran: Trident 28, designet af Børge, søsat i 1968 og bygget for penge lånt af svigermor.

Børge og Jens Quorning

Enhver, der har nydt synet af en trimaran der flyver henover vandet for hurtigt at skifte retning og i løbet af ingen tid forsvinde i horisonten, må tænke: Hvordan konstruerer man sådan et hurtigt sejlene vidunder? Der skal talent til, ja - og i Skærbæk er vi så heldige at have manden bag succesen, bådebygger Børge Quorning, der har haft vind i sejlene gennem 50 år.

Tidlig start

Børge Quorning, der stammer fra Tved ved Kolding kom tidligt og lidt tilfældigt i lære som bådebygger. Egentlig havde han regnet med at uddanne sig som sølvsmed eller reklametegner. Men sådan skulle det ikke gå.

17 år gammel roede han over til bådebygger Bechmann Christensen i Strandhuse. Børge havde gennem flere måneder haft hele det ene ben i gips, så han kunne ikke komme ned i sin selvbyggede kajak. Derfor foregik turen i en lånt pram. Han meldte sin ankomst med et ordentlig brag fra gipsbenet, da han fik sig rullet op på broen. - Han fik en læreplads; dog måtte forældrene en tur om bådebyggeriet for at underskrive lærekontrakten.

Et års tid senere rejste læremesteren til USA, og Børge færdiggjorde uddannelsen hos bådebygger Børresen i Vejle. Her blev der bygget Folkebåde, Drager, Sniper og Finnjoller, bl.a. Paul Elvstrøms OL-jolle.

Efter endt læretid blev Børge indkaldt til marinen, hvor venskabet med Paul Elvstrøm blev grundlagt. Vel færdig med militærtjenesten tog han arbejde som svend, først hos Børresen og senere hos Walsteds Bådebyggeri på Thurø.

Luft under vingerne

I 1956 trak udlandet, og Canada var målet. Første stop var Niagara on the Lake, hvor han fik en tjans hos en stor bådebygger et års tid. Her blev interessen for trimaraner vakt, og de skulle vise sig at blive grundlaget for hele Børges og familiens liv. Han havde flair for design, og håndværket kunne han, så det blev til flere færdige både, mens han gjorde holdt forskellige steder i Canada, USA og Sverige, inden han sammen med Bit(Birthe) vendte hjem.

Af arbejdssteder i Danmark skal nævnes det legendariske "Molich Bådeværft" i Hundested. Her var Børge formand og med til at bygge "Svanen" og "Thyra", som

Svigermor døber den første Trimaran 1968

den dag i dag sejler med kadetter, der er i militærtjeneste i søværnet.

Eget bådeværft på bar mark

I 1966 vendte Børge tilbage til fødeegnen, og sammen med sin yngre bror, Bent købte han i 1967 et stykke mark af Lauge Høstgård på Skærbækvej. Indtrykket af Skærbæk var på forhånd ikke det bedste. Som ganske ung var Børge roet hertil, og han husker: "- bolværket var ikke i den bedste forfatning, adgangsvejene til havnen var smattede og grusbelagte." Men de to brødre spyttede i næverne og knoklede løs. Den første hal stod færdig i 1967.

Der skulle bygges flerskrogsbåde, og det skulle gå

Fra venstre: Eric, Jens og Børge bygger den "lille gule" i 1972

hurtigt med den første, der skulle være klar til en bådudstilling. Det blev en trimaran, Trident 28 designet af Børge, søsat i 1968 og bygget for penge lånt af svigermor.

Byggeri med forstand – og med hjerte

Trimaranen blev solgt; men det europæiske marked for flerskrogsbåde var nyt, så der kom ikke ordrer på flere både af den type. Børge og Bent besluttede, at de hellere måtte satse på noget sikkert. Det blev til damjoller til let fiskeri og en lille familieversion med kahyt, spids-gatteren Luna 19.

Men trimaranen var langt fra glemt. Brødrene byggede flere eksperimentelle typer bl.a. Trident 22, 19 og 16. Den sidste var til Børges to sønner Eric og Jens – de skulle IKKE begynde med en optimist, nej der skulle fart på fra starten af deres sejlkarriere. Den lille gule trimaran var den første, der blev benævnt "Dragonfly".

Samtidig var tiden kommet til større både, så sortimentet blev udvidet med Luna 26, en model der var populær op gennem 1970'erne.

I 1974 delte Børge og Bent værftet, så Bent tog sig af sine Safir motorbåde på et mere moderne værft i Mid-

Den lille "gule" var den første trimaran der fik navnet DRAGON-FLY (guldsmed)

delfart. Børge blev i Skærbæk og fortsatte med Luna bådene og trimaranerne.

Hver sejler – sin båd

Gennem årene har Børge holdt sig i front. Der er eksperimenteret med materialer, design, former, rigning, teknik osv. Han har i perioder taget folk med erfaringer, ideer og visioner ind i teamet. I 1989 stod Dragonfly 800 Swing Wing efter års udviklingstid klar til at indtage markedet. Swing Wing systemet betyder, at de to pontoner kan "foldes" ind til hovedskroget. På den måde fylder trimaranen mindre i havnene, den kan sejles helt ind til stranden, og den er meget lettere at transportere. Et af højdepunkterne for værftet.

Mange kunder har fået bygget modeller, hvor der er taget hensyn til købernes specielle ønsker, store som små. Således fik Paul Elvstrøm sin egen Dragonfly 800 SW med en 1,4 m højere rigning – den båd

Jens demonstrerer "Swing Wing" systemet

sejlede han i gennem 10 år, lige til han sluttede sin sejlkarriere.

Spørger man Børge, vil han sige, at glæden ved hurtige og smukt byggede trimaraner har været intakt i 50 år.

Hæder:

"Boat of the year", USA, 1994

"Dansk Design Pris", 2001

"European Yacht of the Year", 2016 for 3. gang

Så til søs!

Ét er at konstruere den perfekte båd med den ideelle rigning; men den skulle helst også ligge bedre i vandet og sejle hurtigere end de andre både i klassen. Først da er der grund til at finde det store smil frem. Derfor har familien Quorning og udvalgte gaster deltaget i mange kapsejladser med dygtighed og held. De

skiftende besætninger udover sønnerne Jens og Eric har været lokale unge, som har haft deres gang på værftet. De har fået lov til at prøve kræfter og samarbejdsevner på de forskellige Dragonfly: Peter Vedel, Bo Rasmussen, Erik Fruergaard, Hans Henrik Albrechtsen, Henrik Bøje, Finn Dahl, Henrik og Thomas Ørum, Michael Svensson og Jesper Bank.

I 1978 vandt Børge i "Quick Step", en 28' fods trimaran, "Sjælland Rundt" for første gang. Det skete sammen med Gunnar Dalgaard, Eric og Jens. "Sjælland Rundt" blev vundet i alt tre gange, og Jens' rekord fra 1983 stod i 25 år. Derudover har Dragonfly vundet EM, Danmark Rundt, Färder Race i Norge, Gotland rundt og "Round Britain and Ireland Race".

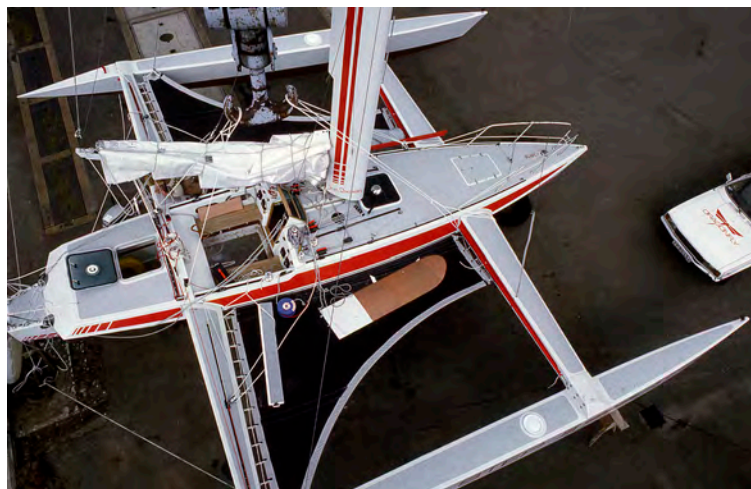
Dramatik

Familien Quorning har et gevaldigt antal sejltimer på bagen. Når man har det, vil der undervejs også have været nogle farefulde situationer, hvor overblik, sejlkundskab og snilde bliver afgørende for udfaldet.

I 1985 indskrev Børges to sønner, Eric og Jens sig i kapsejladsen "Britain and Ireland Race" i hver deres trimaran. En sejlsad på 2.000 SM, fordelt på fire etaper. Start i Plymouth, dernæst Cork i Irland, Lerwick på Shetlandsøerne, Lowestoft ved Themsens munding og retur til Plymouth. Bådtypen skulle som minimum have gennemført 700 km nonstop sejlsad for at kvalificere sig med

Så tæt på land kan båden sejle

Her ses tværbjælkerne tydeligt

båd og besætning på max. to mand. 100 både fik lov at starte og kun godt halvdelen fuldførte. Erik Fruergaard var gast hos Eric, og Bo Rasmussen hos Jens. Jens og Erics trimaraner var de mindste både i feltet.

Ud for St. Peters Head nord for Skotland trak vejret heftigt op, og agterste tværbjælke mellem pontonerne på Erics båd begyndte at revne. – Hjemme i Skærbæk fik Børge et opkald kl. 4 fra en olierig ved Claymore Oilfield. Eric havde kontakten riggen over VHF og fortalt, at han havde problemer.

Operatøren tilbyder Børge, at han kan ringe tilbage om et kvarter, så vil der være etableret en VHF forbindelse til Eric. Børge ringer tilbage, og ved at holde telefonrøret hen til VHF-mikrofon og høretelefon lykkes det far og søn at få en snak om, hvad der skal gøres. Løbsledelsen havde krævet, at der skulle være et sæt årer ombord. De indgik i Børges nødløsning: en af årerne blev lempet ind i tværbjælkens hulrum, så der blev opnået tilstrækkelig stabilitet til fortsættelse af sejladsen.

I Skærbæk blev bilen hastigt pakket med en reserve-tværbjælke og værktøj, og så kørte Børge og Bit mod Lowestoft. Da der var obligatorisk ophold på to dage i hver anløbshavn, nåede Eric og Børge sammen med en smed at få klargjort båden inden sidste etape af sejladsen.

Selv om Erics trimaran ikke kom først i mål, vandt han i følge målereglerne den prestigefyldte kapsejls - og Jens blev nummer to. Den kapsejls blev et gennembrud for Dragonfly og samtidig de unges manddomsprøve.

Mere dramatik

Børge fortæller, at Paul Elvstrøm i 1990 bestilte en båd på værftet. Den skulle veje mindst muligt og have en mast, der var 1,4 m over normalen, så sejlarealet kunne blive ekstra stort. Da båden var færdigbygget, skulle den prøvesejles. Det skete på en tur fra Hellerup, syd om Sverige og op langs landets østkyst til Lofthammer, hvor Pauls datter var bosat. Da de var kommet forbi Øland, blæste det voldsomt op, og Paul mente nok, at de burde rebe. Hertil svarede Børge: "Det er vel ikke nødvendigt. Vi har jo verdens bedste sejler og verdens bedste båd". Kort efter kuldsejlede trimaranen, og de røg begge i vandet. Børge kom sidst op af vandet og blev hilst velkommen af Paul, der sad sikkert og nøgen overskrævs på hovedskroget med ordene: "Det var fand'eme godt, du kom op - jeg vil så nødigt dø alene".

Det blev en lang tur for de to mænd på båden. Børge havde lige fået en tynd uldtrøje, som han beholdt på. Den tørrede han ved på skift at holde den ud i vinden med først den ene og så den anden arm. På med trøjen og så armene rundt om den lille og magre Paul. Her var ikke plads til fine følelser, men galgenhumoren trivedes. Paul: "Mon de tager et billede af os to gamle knarke, når vi bli'r reddet?"

Heldigvis løjede vinden af i løbet af dagen, og det lykkedes også for dem at få fat i en madkasse, der flød ud af skroget. Den var fuld af Bits gode frikadeller. Men der gik 13 timer, før et svensk marinefartøj spottede dem. Skibets kaptajn, en af Paul Elvstrøms sejlkonkurrenter udbrød ved synet af de skibbrudne: "Hva' fa' en, Paul - ka' du ikke sejle ordentligt". Børge og Paul ville naturligvis gerne holde pressen ude; men næste dag stod historien i mange aviser.

Særlige kunder

Bag enhver succesrig mand står som bekendt en kvinde. Quorning Bådeværft udgør ingen undtagelse. Gennem alle årene har Bit stået for regnskabet og den vigtige kundepleje. "Vi har haft mange dejlige, sjove, udfordrende og også ganske specielle kunder", siger hun.

Der var "Fliegende Jürgen", som kom med en kuffert fuld af sedler og mønter, da betalingen skulle falde. Det viste sig, at han kørte taxa - og det i flyvende fart. Mange års sammensparede drikkepenge skulle endelig omsættes til drømmen: en Luna 26. Bit kom på et større tællearbejde, da det viste sig, at der ikke var mange sedler imellem.

En anden kunde var usædvanlig hurtig til at bestemme sig for en båd. Han tog ingen betænkningstid, hvilket undrede Børge, der spurgte ham om, hvorfor han var så hurtig på aftrækkeren. Manden svarede: "Jeg er 64 år - og så skal man tage hurtige beslutninger".

Kundepleje er måske ikke Børges spidskompetance, i hvert fald ikke, når kundens ønsker harmonerer dårligt med Børges forestillinger om en ordentlig båd. En potentiel køber måtte således gå med uforrettet sag, da Børge ikke ville opfylde ønsket om en trimaran med to master. En anden kunde havde gennem tre år sendt købssignaler; men det hele måtte helst ikke koste noget. Han spurgte sågar, om han kunne leje en ny trimaran. svaret han fik: "Kan man måske leje en Ferrari?", huskede han med fornøjet mine, da han omsider skrev kontrakt.

Bygninger, antal både, Jens

I 1972 blev den anden produktionshal bygget og den tredje i 1991. Allerede i 1995 kom en administrationsbygning og endnu to produktionshaller til. I 2005

Trident fra 1974

tog værftet den nye 3D teknologi i brug. Quorning Bådeværft købte i 2013 naboværftets produktionshaller (Faurby).

Gennem 50 år har Quorningerne bygget ca. 1.200 både, heraf 815 trimaraner. Jens Quorning startede sin læretid på værftet i 1978, blev medejer i 1991 og eneejer i 1995. Hans kone, Lene overtog regnskabet efter Bit. Det går fortsat godt for Quorning version 2.0 på marken i Skærbæk.

Den første produktionshal

Tager man i betragtning, at værftet lever af kvalitet, design og kundetilpasning i en ekstrem niche indenfor bådebyggeri, som på verdensplan kun kan sammenlignes med tre til fire andre bådeværfter, så er der al mulig grund til at være stolt af denne virksomhed i Skærbæk. I år kan Quorning Boats fejre 50-års jubilæum med ca. 25 år til hver generation.

Quornings flotte logo

Strandparken

- En grøn perle i Skærbæk -

Endnu i går holdt enkelte standhaftige campister fast; men cafeteriet har netop sluttet sæsonen, som bestyreren betegner som fuldt tilfredsstillende.

Det rekreative grønne område med lyngbakker øst for Skærbæk har i rigtig mange år været et yndet opholdssted for badende, krabbefiskende børn og unge mennesker, der vil nyde en sommeraften ved stranden.

Ejerforhold

I 1832 ejede Anders Andersen matriklen, som Peder Buhl Jensen efterfølgende købte af enken i 1857. Han sælger i 1887 til Rasmus Sivertsen, der i 1948 afhænder hus og grund til Anne Margrethe Petersen. I 1967 sælger hun til Taulov kommune.

Det første hus på 82 m², betegnet landbrugsejendom, opføres i 1860, og i 1967 kommer restauranten på 95 m² til.

Strandparkens bestyrerpar

I 1968 blev A.H. Kjeldsen og frue ansat som bestyrere af Strandparken. Der var åbnet for camping i det smukke område; men det var endnu ikke lykkedes for Taulov Kommune at få dispensation fra fredningsmyndighedernes afslag på, at etablere ”trapper” i det stærkt skrånende terræn. Derfor måtte en stor del af campingpladsen stå ubenyttet hen. Ægteparret Kjeldsen kastede handsken efter et år.

Med ildhu og sans for områdets muligheder ansøger Frida og Kurt Lind-Frandsen om at blive det nye bestyrerpar. I den anledning skrev Jyske tidende den 4. maj 1969:

”Taulov kommunes rekreative område ved Skærbæk, Strandparken, har fået nyt bestyrerpar fra sæsonens åbning den 1. maj. Det er ægteparret Frida og Kurt Lind-Frandsen, Solsortevej, Fredericia, henholdsvis 30 og 33 år. Ægteparret flyttede for få dage

Anders Skousen og Eskov Bach nyder udsigten

siden til bestyrerboligen ved Strandparken.

Kurt Lind-Frandsen er knyttet til Dansk Slægtsforskning som kontorchef og vil fortsætte med dette arbejde. Hans frue skal passe Strandparken i det daglige. Hun er uddannet inden for restaurationsbranchen. Det var bl.a. af denne grund, ægteparret ønskede at prøve kræfter med at drive en campingplads med fritidsområde.

Det er meningen, at man vil lave en enkelt varm ret til hverdag foruden pølser, kaffe, sodavand og lignende.”

Ansættelseskontrakt

Denne kontrakt afviger nok ikke så meget fra andre kontrakter på samme tid. Mon unge mennesker af i dag vil finde den attråværdig?

”Mellem Taulov Kommune og Frida og Kurt Lind-Frandsen oprettes nedennævnte overenskomst.

Frida og Kurt Lind-Frandsen er fra den 1. maj 1969

ansat som tilsynsførende ved Taulov kommunes Strandpark i Skærbæk. Der fastsættes ikke nogen løbetid for kontrakten; men pr. 1. april 1970 træffes fornyet aftale, der gælder 1 år - skriver et år. Den på arealet liggende ejendom anvises som bolig for ægteparret for en årlig leje af kr. 10.000. Kommunen betaler vand, varme, el, renovation samt fast afgift for telefon; huslejekontrakt oprettes. Ordensreglementet for pladsen skal de tilsynsførende, som stedfortræder for de kommunale myndigheder, sørge for bliver overholdt, så pladsen ikke på noget tidspunkt får en dårlig omtale i offentligheden. Fra sognerådets side vil man lægge megen vægt på dette forhold.

Priserne på pladsen må ikke overstige priser for tilsvarende pladser i landet. Med hensyn til omsætning i cafeteria, kiosk og indtægt ved overnatning pålægges det de tilsynsførende at føre et regnskab, som pr. 1. april 1970 og fremdeles vil være at revidere af kommunens revisor. På baggrund af dette regnskab træffes økonomisk aftale om forpagtning

Kig ud!

Vi åbner den 1. maj og byder

St. Bededagsaften på kaffe/te og varme hveder

Desuden serveres for kr. 5,95:

St. Bededag:

Karbonade og grønærter

Lørdag:

Roastbeef med kold kartoffelsalat

Søndag:

Flødegullasch med kartoffelmos

Til børnene har vi pølser og is

Bedstefar, Henrik og Frida Lind-Frandsen

for det følgende år. Som depositum for inventar indbetales et beløb eller afleveres bankgaranti for kr. 8.000,00 senest den 15. maj 1969.”

Kurt Lind-Frandsen fortæller

Vi startede med at indrykke følgende annonce:

St. bededagsaften var ingen succes. Der kom kun en familie, og det var en af mine kolleger fra Dansk Slægtsforskning med mand og børn. Det var jo begrænset, hvad de kunne sætte til livs, så vi havde hveder i fryseren i lang tid.

Bedre gik det Pinsedag. Der kom et par hundrede mennesker. De første kom ca. kl.16, og så fortsatte det støt dagen igennem.

Sct. Hansaften holdt vi bålfest sammen med spejderne på stranden. Der var sang, båltale og forskellig underholdning. Kolding Folkeblad skrev dagen efter:

Strandparken renoveres

"Mange af sognets beboere fulgte i aftes Strandparkens bestyrer, Kurt Lind-Frandsens indbydelse til sankthansfest i Strandparken. Det var første gang et sådant arrangement gennemførtes, og Kurt Lind-Frandsen gav i sin velkomsttale udtryk for, at det ikke måtte blive sidste gang, at befolkningen søgte til denne dejlige plads for at samles om et fælles anliggende. Endvidere opfordrede han til at vise lidt tålmodighed med de unge, der har en vis trang til at være lidt støjende for på denne måde at afreagere. Samtidig henstillede han til ungdommen at vise hensyn og tolerance. Efter sangen: "Se dig ud en sommerdag..." var der forskelligartet underholdning,

der vakte megen munterhed. – Direktør Erling Veile, Fredericia holdt båltalen og talte om den danske ungdom og dens oprør."

Svære kår for en campingplads

På grund af fredningsmyndighedernes modstand blev campingpladsen ikke den store succes. Vi havde dog de to år, vi var i Strandparken, på det øverste, flade stykke en halv snes lokale fastliggere samt i korte eller længere perioder nogle hundrede besøgende fra både ind- og udland, bl.a. en del hollændere, samt fra Frankrig vore senere venner Michel og Françoise. Jeg kan dog i et avisudklip fra Jyske Tidende efter den

Sankthansaften i Strandparken

første sæsons afslutning se, at jeg til journalisten Lindegaard Christensen havde udtalt: "... at der gennem sæsonen har kunnet mærkes en stedse stigende interesse for at bo på pladsen, og det har ofte i weekenden været nødvendigt at sige nej til campister, der har ønsket at slå sig ned, da den smalle strimmel foroven i parken, som fredningsmyndighederne har levnet, størstedelen af tiden har været fuldt belagt med telte og campingvogne." Journalisten var i øvrigt vor nærmeste nabo, og han skriver videre: "Endnu i går holdt enkelte standhaftige campister fast; men cafeteriet har netop afsluttet sæsonen, som bestyre-

ren betegner som fuldt tilfredsstillende. Der foreligger ingen egentlig statistik over antallet af overnatninger; men skønsomt ligger tallet i nærheden af 2.500, hvilket i betragtning af, at Strandparken er gemt væk uden skiltning ved hovedvejen, må betegnes som næsten imponerende.

Sommerens gæster på pladsen, såvel danske som udenlandske, har været tilfredse med forholdene, der bl.a. omfatter fuldt moderne omklædnings- og baderum samt toiletter. Indtrykket forstærkes af, at disse faciliteter også er blevet flittigt benyttet af badeung-

dommen fra Skærbæk, der har tilført pladsen og forstranden med den udvidede badebro et nyt og attraktivt liv.”

Fredningsmyndigheder på tværs

Det lykkedes ikke for Taulov Kommune og heller ikke efter kommunesammenlægningen Fredericia Kommune at få dispensation fra fredningsmyndighedernes afgørelse. Derfor opsagde vi stillingen efter sæsonens slutning i 1970. Det havde været to dejlige, men også anstrengende år, eller som Frida udtrykte i et avisinterview:

Kr. Himmelfartsdag – gudstjenesten henlagt til Strandparken

”Vi er kede af denne slutning på historien, for det har været et dejligt sted at bo, og jeg, der er vokset op i Sevel som nabo til Hjerl Hedes pragtfulde natur, har fundet mig særligt godt hjemme her. Men børnene og vi skal ikke ødelægges i et spil, hvor det er andres interesser, der strides om. Derfor vil vi hellere flytte, inden det er for sent.”

Kurt: ”Når jeg ser i min scrapbog, kan jeg også af et avisudklip se, at Frida allerede dengang viste sit omsorgsgen. Beboerne på De Gamles Hjem i Taulov – ja, sådan hed det dengang – var på besøg i Strandparken. I avisudklippet fra denne begivenhed hedder det: ”Det blev et i alle måder vellykket arrangement. Der var dækket ved hyggelige borde i cafeteriet, hvor fru Frida Lind-Frandsen hyggede om sine gæster. Der var herefter rig lejlighed til at nyde eftermiddagen i de skønne omgivelser, Strandparken byder på, og deltagerne blev inviteret ind at se den private lejlighed og hygge sig der.”

Strandparken i dag

Strandparken har ikke mistet sin værdi som et naturskønt område. Her er både sommer- og vinterbadende, kajakkere, krabbefiskere og kondiløbere. Dertil kommer den nyere tradition med at holde en friluftsgudstjeneste Kristi Himmelfartsdag, hvor der flere år har været mellem to og tre hundrede deltagere.

De sidste 37 år har Lis Juel drevet ”Strandparkens Fiskerestaurant” på stedet.

HALSLØS GERNING

“Du tør ikke smide den høne ind ad vinduet på skolen,” sagde Mogens til Gunnar. Året er 1962. Frikvarter på Skærbæk skole. Sommer og høj sol.

Ude i skolehaverne tullede en ensom høne omkring. Jo, det turde Gunnar godt. Hønen blev indfanget – et godt tag under armen – hen til den nye fløj på skolen, hvor det brede åbne vindue gav gode muligheder for, at forsøget ville lykkes. Ind kom hønen. I sin vildeste fantasi har den ikke kunnet forestille sig, at den nu var røget et par trin op ad uddannelsesstigen. Skolegang for høns - så prøver vi det.

Hans er duks og bliver forskrækket, ikke bare over at en høne lander på gulvet, men også over at en lærer pludselig står i klassen. Hønen er alligevel ikke helt tilpas i de nye omgivelser – og situationen går op for den: “Lad mig komme ud”.

Døren er åben, så flugt er mulig. Læreren ser straks, hvad en forfløjen høne kan forårsage på gangene, så hun råber: “Luk døren”. Hans smækker døren i. Men i det øjeblik stikker hønen hovedet ud af dørspærken...

At hugge hovedet af en høne i en skoledør er ikke hverdagskost hverken for elever eller lærere. Alle stimler sammen og når at se den hovedløse høne flakse rundt i lokalet. Der er blod overalt, og til alles jubel forlægges frikvarteret.

De to syndere må gå den tunge vej over til gårdejer Thuesen og spørge, hvad de skal betale for hønen.

Gunnar

Mogens

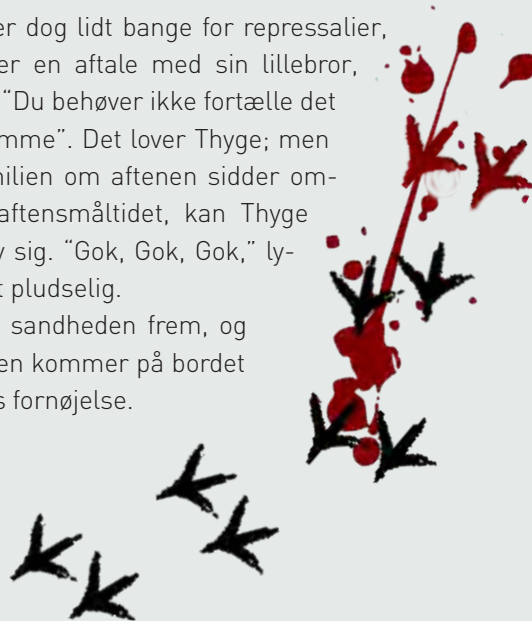

Hans

Hans er solidarisk med drengene og siger, at det jo ikke var dem, der havde beordret døren smækket i. “Desuden forlader en høne ikke sin flok, uden at der er noget i vejen med den. Så alt er tilgivet”.

Hans er dog lidt bange for represalier, og laver en aftale med sin lillebror, Thyge. “Du behøver ikke fortælle det derhjemme”. Det lover Thyge; men da familien om aftenen sidder omkring aftensmåltidet, kan Thyge ikke dy sig. “Gok, Gok, Gok,” lyder det pludselig.

Så må sandheden frem, og historien kommer på bordet til alles fornøjelse.

Cecilie

- En hjemvendt udvandrer -

"De har ingen Børn og et nyere Hus, alt er elektrisk, der er ikke saa meget at lave .... Har fri hver Eftermiddag. Jeg føler mig fri som Fuglen, der lige er fløjet ud af Buret .... Her har jeg Tid til Håndarbejde".

Cecilie som ung i "den hvide klare kjole"

Cecilie Strandby var livet igennem en flittig brevscriber. Derfor kan vi i dag med hjælp fra en niece, Sonja Hansen, Agtrup fortælle om et langt fra almindeligt liv for en ung pige i begyndelsen af 1900-tallet. Fiskerpi-gen Cecilie, født 15. oktober 1887 ved Agtrup Strand

havde fire søskende. Som ung blev hun ramt af et lyn og fik diagnosen: Sankt Vejts Dans. Doktorens råd var, at hun skulle have tungt arbejde. Det bliver faktisk hendes held, for hun kommer i lære som mejerske. På det tidspunkt blev produktionen af især smør varetaget af kvinder, der havde fået en faglig uddannelse indenfor mejerifaget. Det var et vellønnet job, og mejersker havde status i lokalsamfundene.

Efter 1. Verdenskrig bliver der stor arbejdsløshed. Mændene presser kvinderne ud af arbejdsområdet og indfører en mejeristuddannelse, som ikke har været meget anderledes end den gamle mejerske uddannelse.

En viljestærk pige

Cecilie starter på Lindelse mejeri, Langeland derefter Hunderup ved Bramminge, videre til Samsø og endelig til Maribo. Hun får set sig om i landet, tjent og opsparret midler og yder en hjælpende hånd, hvor der trænges. I et brev fra Maribo skriver hun, at hun er træt og glæder sig til 14 dages ferie. Der har været travlt på mejeriet med en del nye folk, bl.a. en fra Serbien, som hun ved hjælp af fagter får lært at ælte smør. Sygdom med opkastninger og dårlig mave har også floreret på mejeriet, og selv om bestyreren fortvivlet har uddelt et pulver til medarbejderne, kommer de sig kun langsomt. Cecilie skriver:

"Jeg er slet ikke rask endnu. Har noget Hovedpine, men er begyndt at spise, saa kommer Kræfterne ogsaa nok. .... Mor, vil du hjælpe mig med at sy noget nyt Mejeritøj? Jeg har fyrretyve Alen Lærred, og saa har jeg Tøj til et uldent Liv, en Underkjole og en hvid klar Kjole".

Mange år i Skærbæk

I 1915 rejser Cecilie til USA, og efter syv begivenhedsrige år vender hun hjem til Danmark den 6. februar 1922. Hun nedsætter sig i Skærbæk, hvor hun åbner en købmandsforretning i Afholdscafeen. Her bor hendes søster Kristine sammen med sin mand, Valdemar Jensen.

En anden søster, Katrine (Titte) er gift med ålegrosserer Th. Pedersen, søn af Jacob Pedersen, Skærbæk. Nu bliver også Cecilie gift. Det er med fisker Marius Nielsen, og det sker i Sønder Bjert Kirke.

Marius var barnebarn af den sidste teglværks-ejer på Børup Sande Teglværk. På et tidspunkt, måske i forbindelse med giftermålet flyttede Cecilie forretningen over på den anden side af vejen, Skærbæk Havnegade 16. Her fik de også deres

Forretningen på Skærbæk Havnegade 16

Marius havde en lille fiskerjolle, hvorfra han fiskede med krog. Vi ved, at han var lidt af en hård negl. Hvis han fik en krog i fingeren, trak han krogen lidt fremad og nappede den af, så han kunne få resten trukket bagud. Derfor havde han altid en knibtang i båden. Folk fortæller, at han altid bar sin madkasse under venstre arm, når han gik på havnen, så han ligesom fik figur efter den stilling.

Sommetider ville Marius gerne ud at fornøje sig. Når han så kom sent hjem, sendte Cecilie ham op på et loftskammer – så skulle han først komme ned, når han igen var blevet sober. Cecilie blev aldrig vred, men løste som regel problemer på finurlig vis. Marius ville f.eks. gerne have hende til at spare på lyset, også ud over det rimelige. Så skiftede Cecilie blot pæren ved Marius' læseplads ud med en med mindre styrke. Så skulle der pludselig ikke spares længere.

<p>hi og Dr. Linnet sendes, og udførligere der maatte ønskes, Henvendelse til Skolen og Telegram-Adresse</p> <p>Carlsberg Pilsner (Hof Pilsner) Normal Farve og Smag</p>	<p>GRATMODIGNER. Jernbaneg. 50, tæt ved Stationen. TH 762 Th. Møller. TH 762</p> <p>Tirsdag Eftermiddag Kl. 1 aab- ner jeg en</p> <p>Kolonialforretning I Valdemar Jensens Ejendom i Skærbæk og anbefaler mig til det ærede Publikum med reelle va- rer til billige Dagspriser. Ærbødigst Cecilie Strandby.</p> <p>Hus og Tørv. Et godt Hus, hælende ved</p>	<p>Bogtrykarbe Kontorartikler - Regnsk- bøger - Skrivepapir - T- papir - Lak - Blæk - Pe- V. Schæffer, Jernbaneg.</p> <p>Orne. En god bedækningsdyg af god Stamme staar til sal N. K. Nielsen, Pollerupgaard pr. Fred</p> <p>En 4. Kalvs staar til Salg paa Skanderup Ny</p> <p>Kørepla for</p>
---	---	---

private bolig. Cecilie havde forretningssans og fik hurtigt indrettet skibsproviantering i købmandsforretningen. Der ville jo komme kunder fra den nye fiskerihavn.

Fra venstre: Edel N, Cecilie, Kristine, Kathrine Pedersen.
Bagerst: Marius Nielsen, Aage Nielsen, Valdemar Jensen,
Theodor Pedersen

Cecilie drev købmandsforretningen til sidst i 1950'erne. Hendes lærdom om hygiejne fra tiden som mejerske forlod hende aldrig. Det gjorde hendes selvstændighedstrang og bestemte facon heller ikke. Hun døde den 6. februar 1970.

Udlængsel

Det er en berejst 35-årig kvinde, der dukker op i Skærbæk i 1922. For i 1915 synes Cecilie, at noget skal ske i hendes liv. Hun har sikkert sparet lidt op, er selvstændig, flittig, nysgerrig og har et drive i sig. At hun følges med en god ven, som vil uddanne sig til præst, har sikkert også haft indflydelse på beslutningen. Den 20. august rejser de to med SS OSCAR II via Kristiania (Oslo) til New York.

Her kommer man kun ind i landet, hvis man har tilpas med penge, ikke er syg og har en adresse på en person, hvor man kan bo. Anna henter hende på statio-

nen: New Burlington, Grand Island, Nebraska. Hun er datter af gårdejerparret Grethe og Klaus Clausen, Agtrup. De var emigreret dertil nogle år tidligere.

Skiftende pladser

Cecilie får indtryk af, at der bor en del danskere i et område, hvor det er muligt at nå frem og tilbage indenfor et døgn. I et brev, dateret 23. november 1915 fra Dannebro skriver hun:

"Jeg har det godt, og ønsker Jer alle en glædelig Jul og godt Helbred. Hilsen til alle fra Eders datter Cecilie. Skal ogsaa hilse fra Grethe og K. Clausen".

De kommende år får hun pladser i huset flere forskellige steder i et afgrænset område omkring La Platte floden i staten. Hun arbejder længst tid i Fremont hos flere forskellige herskaber. Hun fortæller levende om hverdage, omgangskreds, ungdomsforeninger, skolegang og vejrforhold. Amerikanerne er ikke nær så snobbede, som danskerne, synes hun: *"Der er ikke Standsforskelle, saadan ville jeg aldrig blive behandlet i Danmark".*

På skolen får hun hurtigt lært sproget, og hun er meget glad for pastor Peter Jensen og frue, der viser stor omsorg for hende.

Vejret er en kilde til forundring: Det er voldsomt med både frygtelig høje og frygtelig lave temperaturer, med storme og tyfoner. Hun skriver om en kirke, der blev flyttet 20 fod og vendt 180° rundt, så indgangen blev på den modsatte side. En dag, hvor hun var alene hjemme med husets lille datter, blev det et forfærdeligt uvejr. Selv om hun havde barrikaderet døren, ville den flyve op hele tiden, så hun måtte stå og holde den.

Cecilie fotograferet i Amerika

Som hushjælp oplever Cecilie forskellige arbejds-
mængder, og -tider og forskellig indtjening. Hun
skriver:

*"Her har jeg meget travlt, for Fruen kan ikke klare
en Husholdning. Jeg tjener 4 dollar om Ugen, men*

Oscar II ved Larsens Plads, København

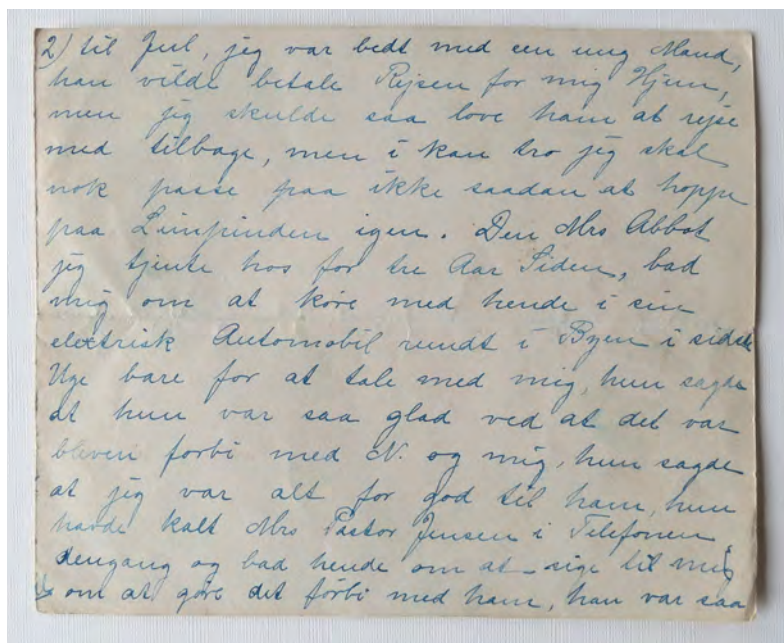
*har søgt en anden Plads, hvor jeg får 5 dollar om
Ugen og har fri kl. 14 hver Dag. Da jeg sagde op, blev
Fruen ked af det, for jeg var saa god ved deres lille
Datter. Men saa kunne de jo bare have givet mig 5
dollar".*

Den sidste plads er hos en postmester, hvis kone har
en hatteforretning.

*"De har ingen Børn og et nyere Hus, alt er elektrisk,
der er ikke saa meget at lave .... Har fri hver Eftermid-
dag. Jeg føler mig som Fuglen, der lige er fløjet ud
af Buret .... Her har jeg Tid til Haandarbejde".*

Hun kan sælge alt det, hun kan nå at lave. Pastor
Jensen spørger hende, om hun vil sy en dug til kirken;
men hun tøver med svaret. Tidligere har hun broderet
en dug til en anden kirke: *"Det fik jeg ikke noget for -
ikke engang Tak"*. Ingen tvivl om, at Cecilie havde ben
i næsen.

Cecilies brev af 25. november 1920: "... jeg hopper ikke på limpinden igen..."

Sygdomme og forsikringer

Flere gange nævner Cecilie, hvor svært det er, hvis man bliver syg og ikke har en forsikring. En blindtarmsoperation koster 175 dollar, og så kommer udgifter til en uges ophold oveni. Den spanske syge huserer på det tidspunkt i USA, så hun spørger bekymret til forældrenes helbred. Men selv er hun heldig, for "jeg tjener jo ved en Doktor". Det gjorde hun faktisk to gange.

Heldet slipper op, og Cecilie får en omgang gigtfeber i sommeren 1919, mens hun har plads hos en doktor, Rat Bun:

"Han er den dygtigste Doktor i Byen, har selv et stort Hospital og opererer for alle de andre Læger i Byen".

Hun bliver passet af gode, danske venner og ender med at sige sin stilling op efter to år i familien for at tage en velfortjent ferie.

Nygaard - en pjalt

Den ven, hun i sin tid rejste til New York sammen med, hører vi i brevene kun omtalt som Nygaard. Han går på et præsteseminar, og på et tidspunkt må de være blevet forlovede. Han klarer sig godt; men Cecilie skriver: "Jeg synes nu nok, at han kunne tage Arbejde i Ferierne". På et tidspunkt får han foretaget en blindtarmsoperation, og hun tør slet ikke tænke på udgifterne, selv om det ikke er hendes problem. Men det bliver det. Cecilie hører ikke fra Nygaard i meget lang tid. En dag fortæller pastor Jensen hende, at han via en anden person har

fået livstegn fra den forlovede. Han er meget syg og har fået den ene lunge fjernet på et hospital i Fort Riby, Kansas. Pastor Jensen besøger Nygaard, kommer hjem og fortæller, at sygehusopholdet vil blive langvarigt. Men han slipper for at blive soldat.

Den 6. januar 1920 skriver Cecilie et langt brev til forældrene. Hun har taget tre ugers ferie for at rekreere sig og får hjælp af Klaus Clausen, af en pastor Petersen og af en apoteker i Elba. I brevet fortæller hun, at Nygaard har været hende utro og sendt sin ring retur

"..den 25. november 1919 uden at der havde været et ondt Ord imellem os. Efter han er begyndt paa en Skole, har han forandret sig meget. Jeg har ikke

villet fortælle Jer det og tænkt, lad det gaa som det kan. Jeg vil sige Eder, jeg er glad ved, at jeg kom til Amerika, saa jeg lærte ham bedre at kende, fandt ud af hvor falsk, han var mod mig. Jeg er ikke ked af det, har mødt saa megen Godhed herovre, som jeg aldrig ville have mødt i Danmark. Alle siger, at jeg ser gladere ud end før. Jeg kunne have fortalt Jer det for tre Aar siden, der blev jeg klar over, at det aldrig ville blive os to. Er alligevel glad for, at jeg hjalp ham meget, medens han var syg, han vil nok engang komme til at tænke paa det. For min egen Skyld er jeg glad for, at det er forbi, og det bliver aldrig godt mere. Jeg føler mig saa fri. Han har været mig et dyrt Bekendtskab, har kostet mig meget; men jeg har skrevet det hele op, og I skal nok faa det at se, naar jeg kommer hjem. Kære Forældre tro nu ikke, jeg gaar og sørger, han var en Pjalt”.

I samme brev skriver hun, at en ung mand havde tilbudt hende en billet til at rejse hjem til jul i Danmark. Den eneste betingelse var, at hun tog med ham tilbage igen. Cecilies svar: ”Men I kan tro, jeg hopper ikke paa Limpinden igen”.

I et julebrev skriver hun, at hun håber, krigen snart må ophøre, for alt er blevet så dyrt, og at deres breve tager op til to måneder om at komme frem: ”Englænderne skal jo ogsaa have Tid til at læse dem (censur)”.

Pastor Jensen, der har været i Amerika i 29 år, fortæller hende, at præster er fattige folk. De har mange kirker at betjene og meget arbejde. ”Puha, det var godt, det ikke blev min Lod, saa havde jeg aldrig faaet raad til at se Jer”, lyder Cecilies kommentar. Pastor Jensen hjælper hende ogsaa med at inddrive de penge, Nygaard skyldte hende.

Det sidste, vi hører til Nygaard, er, at han har talt i en lille naboby; men der var næsten ingen tilhørere: ”Han

Et af Cecilies breve, censureret af englænderne

skal i hvert Tilfælde ikke tale i Fremont, saa vil han faa Hovedet revet af”, skriver Cecilie.

Farvel Amerika

Cecilies mening var at rejse tilbage til Danmark i 1920. Men strejker på udvandrerskibene og rygter om danskere, der har taget turen med fremmede skibe og er strandet forskellige steder i Europa, hvorfra de ikke kan komme videre, gør, at Cecilie venter, til hun kan komme med et dansk skib - det sker i 1922.

Billedstormere

- snart nøgne kvinder ved hver en strand -

“Det er nødvendigt at give pigerne en fornemmelse af kroppens fysiologi, når de skal give sig i lag med så stor en opgave, som de har valgt”.

At tegne croquis

Torsdag den 4. juni 1992 skrev journalist Nana Hanghøj i Fredericia Dagblad: "Koncentrationen lyser ud af ryggen på de syv piger, der sidder i halvcirkel rundt om den nøgne model. Foran sig holder de store skitseblokke, hvor tynde blyantstreger i hast danner ridset af den unge pige i midten".

De syv piger har tilmeldt sig Vejle Amts projekt "Billedstormerne". Pigerne, der går i billedskolen, har hørt om begrebet: "At tegne efter croquismodel", altså nøgen model. Det lyder spændende, synes pigerne, der er 12-14 år. De får tilladelse af forældrene og møder spændte op til et dobbelt weekendkursus, der skal ledes af en elev fra Kunsthåndværkerskolen i Kolding, Claus Sennov.

Første weekend

Det er et vovet foretagende, pigerne har begivet sig ud i. Nøgenmodeltegning findes ikke i skolernes planer. Så at det kan vække nysgerrighed hos teenagepigerne, er ikke så underligt.

Skærbæk skole har anvist en hel gavl til en billedfrise – en gavl, der vender ud mod Overgade. Pigerne er godt klar over, at de har bevæget sig ind på et specielt område. Hvad vil byen sige til nøgne damer på Overgade? De syv elever, der dukker op til første undervisningsdag, er spændte på mødet med modellen. Men Siri, der også går på Kunsthåndværkerskolen, er vant til at stå model, så det bliver hurtigt naturligt for pigerne at betragte den nøgne krop. Claus siger til journalisten:

"Det er nødvendigt at give pigerne en fornemmelse af kroppens fysiologi, når de skal give sig i lag med så stor en opgave, som de har valgt". Pigerne sidder med skitseunderlaget støttet på et bøjet knæ. Det ser

Croquis tegning

afslappet ud; men koncentrationen er stor. Der går bare få minutter, mellem hver gang modellen skifter stilling. Og hver gang skal de nå at lave et lille "rids" af modellen, så det er bare om at være opmærksom. Hun holder de forskellige stillinger i 1 minut, helt op til 20 minutter, så det skal gå hurtigt at omstille sig og beslutte sig for, hvad der er vigtigt at tegne. Hver gang, der er tegnet fem-seks skitser, bliver de hængt op, og Claus vejleder og opmuntrer pigerne. De tegner hele formiddagen, og det er hårdt.

Det er absolut nødvendigt med mange pauser. Juice, kager, slik og frokost holder den skabende proces i gang. Det viser sig hurtigt, at øvelse gør mester. Som dagen går, får pigerne mere og mere selvtillid, og der er til sidst skitseret så mange gode kvindekroppe, at der kan opbygges en frise til gavlen.

Kun klædt i solskin og brunet hud

Nu skal skitserne tegnes stort op, så de passer til

Farvekoordinering

frisen. God vejledning er vigtig, og Claus er omhyggelig med at hjælpe pigerne - for det er svært.

Malerbøtter, pensler og paletter ligger overalt. Kan opgaven virkelig lykkes? Det er flokken helt sikker på. Birgit Nielsen, også fra Kunsthåndværkerskolen hjælper dem med at styre farveprocessen, så der bliver balance i billedet. Pigerne stråler, og de er stolte, da

Claus Sennov vejleder

det sidste penselstrøg er sat.

Undervejs har de talt om, hvordan folk i byen vil modtage billedet. De har svar på rede hånd: "Vi har illustreret en linje fra sangen: Du danske sommer, jeg elsker dig. Her står: " - og nøgne kvinder ved hver en strand. Det er det, vi har malet."

Billedet kommer op og vækker selvfølgelig forargelse

Den færdige billedfrise med de nøgne piger på skolens gavl

visse steder i byen. Men skoleleder Nissen, der just bor i første række til at beskue yndighederne, synes da helt bestemt, at det er dejligt at vågne op til så megen frodighed.

Efter nogle år gik glansen af damerne. Regn og slud fik dem til at krybe i ly.

Gavlen hvor de nøgne piger kunne beskues

ET DYRT BEKENDTSKAB

I begyndelsen af 1970'erne blev en ung ugift ingeniør med speciale i EDB ansat på Skærbækværket. På det tidspunkt blev værketets beregninger og programmeringer omlagt til EDB. Arbejdet foregik bl.a. på en RC4000, som stod hos ELSAM. Den havde også værketets folk adgang til.

Ingeniøren var meget arbejdsivrig. Han mødte før tid og gik ofte sent hjem. Nu skete der det for ham lykkelige, at han fik en dejlig kæreste. Men med hende ændredes arbejdsморalen. Han mødte senere og gik tidligere hjem. Det var sikkert godt for deres forhold; men var ikke noget, der huede overingeniør Bent Beyer. Han var et fint menneske, der dog spekulerede på, hvordan han kunne få luftet sin ærgrelse over ingeniørens ændrede adfærd.

Lejligheden bød sig ved en fest på værket. Beyer tog sit glas og skridtede ned gennem lokalet til bordet, hvor den formastelige ingeniør og kæresten sad. Til stor forbløffelse for hende løftede han glasset mod hende og sagde: "Jeg vil gerne hilse på Dem --- De har været et dyrt bekendtskab for værket!"

Den danske professor Per Brinch Hansen var verdenskendt som arkitekten bag operativsystemet i RC4000 datamaten. Ordet datamat er også hans opfindelse.

1

SKRIVEBOG

H. C. PEDERSEN
OG
ERNST THORSEN

AERDIG

15 LINIE

NAVN: _____
KLASSE: _____

ESSELTE
4670

Frk. Nielsen

- Hvad er 5+4?... "Så tar`vi fingrene! -

De sidste nye ideer indenfor småbørnspædagogik viste sig svært brugbare i Hannes hånd, og hun blev hurtigt en populær underviser.

Hanne ved afskedsmiddagen

Hanne, hvis navn var Johanne Marie Nielsen, blev født den 10. dec. 1928 i Grove, Viborg amt.

Hun levede de først fire år på familiens ejendom, hvor alt tegnede lyst. Men i trediveerne, da landbrugskrisen ramte landet, skyldte familien 800 kr. på et lån. Pengene kunne de ikke skaffe og måtte derfor gå fra gården. De flyttede til et sølle husmandssted, hvor væggene bogstavelig talt kun var holdt sammen af tapetet. Det knæk kom ikke bare til at præge forældrene,

men også Hanne og hendes søskende hele livet. I skolen var hun og de fem brødre dygtige. Det var hun glad for - hun opdagede nemlig tidligt, at det var en meget dårlig kombination at være både fattig og dum. Efter at have været ude at tjene, assisterede hun på et børnehjem. I 1950 var hun elev på Rødding Højskole og var i 1953 på Klejsgård Husholdningsskole, hvor hun blev uddannet til det, der i dag svarer til kantine-medarbejder.

”Nu be’r jeg Dem, fru Heilbunth”

Den navnkundige skuespiller Mime Fønns blev på et tidspunkt hendes arbejdsgiver. I det menageri stod Hanne for husholdning og børnepasning. Det var et ganske andet miljø, end det hun var vokset op i; men hun var glad for den farverige familie og fortalte tit derom.

Historien om Mime, der kom sejlene ind gennem stuen og snuppede kobberkedlen til taske, ”når man nu alligevel stod og skulle til kobberbryllup”, fik Hanne til at spærre øjnene op. På et tidspunkt flåede Mime de farverige gardiner ned for at begå en ny kreation. Og dengang Mime splittermøgen tog solbad på terrassen og var så uheldig, at en hveps stak hende mellem balderne, så hun skreg: ”Få den ud, få den ud”, da var det Hanne, der måtte gå i dybet for at udbedre skaden. Det var, mens hun var ansat i den familie, at hun fik det skub, der gav hende mod til at søge ind på en uddannelse. Muligheden for, at hun var endt som en ”Laura”, var absolut tilstede.

Selv om Hanne kun havde gået i skole på landet hver anden dag i syv år, var det dengang alligevel muligt at tage en uddannelse på Statens Seminarium for småbørnslærere. Man sagde om drengene, at de kom

Statens Seminarium for småbørnslærere på Horsensvej i Vejle

lige fra ploven og om pigerne, at de kom lige fra gryden, når de studerende ikke havde forkundskaber. Det krævede naturligvis, at elever med denne baggrund skulle bestille ekstra meget. Hanne blev optaget. Det var en af hendes styrker at være pligtopfyldende, og i hendes afgangsbrev står der, at hun var myreflittig. De dygtige lærere på seminariet kendte deres elever godt, og ikke mindst lederen fru Rigmor Fenger havde

stor betydning for Hanne. Det lykkedes at få en pæn eksamen i hus. Det blev bl.a. til et UG i håndarbejde.

Da forskolelærerindestillingen i Skærbæk blev slået op i 1962, søgte mange embedet; men det var Hanne, der fik jobbet. Ikke underligt, når man tager udtalelserne fra seminariet i betragtning. Hun skulle efterfølge den legendariske frk. Anna Frederiksen, der havde

Skærbæk Forskole 1. klasse 1961/62

Fra venstre 1. række: Susanne Maibom, Lene Nørholt Jensen, Anne Grethe Nørremark, Ingelise Rasmussen **2. række:** Ulla Boys Petersen, Marianne Nissen, Joan Lind, Eva Porsgård, Lissi Lind, Anna-Marie Nielsen, Birthe Christensen **3. Række:** Franz Hast, Leif Rhindal Jensen, Flemming Juul, Per Nissen, Martin Holm, Hans Henrik Albrechtsen og Hanne

været byens forskolelærer i 35 år. Hvad var mere nærliggende end at invitere Hanne med til afskedsfejsten. Det skulle man nu ikke have gjort, for da Hanne af talerne havde hørt om sin forgængers fortræffeligheder, henvendte hun sig næste dag til Rigmor Berg

fra skolenævnet og sagde, at hun ikke kunne leve op til det religiøse engagement, hun fornemmede, man forventede af hende. Derfor ville hun trække sig fra stillingen. "Jamen Hanne, er du slet ikke klar over, at det er fordi du ikke er så stærkt religiøs, at vi har netop

har valgt dig”. Denne udtalelse, parret med samtaler, hun havde med andre folk i byen, fik hende til sidst overbevist om at blive. Hanne flyttede ind i tjenestebo-ligen på forskolen.

En helt anden undervisningsform blev nu praktiseret. De sidste nye ideer indenfor småbørnspædagogik viste sig svært brugbare i Hannes hånd, og hun blev hurtigt en populær underviser. Da samarbejdet med forældrene blev udvidet i disse år, opdagede de snart, at de trygt kunne overlade deres poder til Hanne. Hun talte helt sagte til børnene, og derfor var der stille i skolestuen. Det var noget, forældrene satte stor pris på.

Samarbejdet med “Hovedskolen” blev af betydning for begge parter. Da småbørnslærerindeuddannelsen blev nedlagt, fik disse lærere tilbud om at blive opgraderet. Det blev hårde år for mange af dem. Foruden den daglige arbejdsdag skulle de også i gang med kurser og lektier. Godt nok fik de timerreduktion; men det blev lange dage. Hanne nåede igen i mål og måtte nu også undervise de ældste årgange. På samme tid lukkede forskolen, og hun fik sin arbejdsgang på Skærbæk skole.

Bibliotekar og lærer

I forskolen blev der indrettet bibliotek. Hanne havde i mange år stået for udlånet. “Kunne du ikke vikariere på biblioteket for mig?” havde en gravid kollega spurgt mange år tidligere. Det vikariat blev til fast arbejde. For Hanne havde jo som ugift god tid, og så var hun også dygtig til jobbet. Overdragelsen blev bare meldt på biblioteket i Kolding, som Skærbæk dengang hørte under. Folk i byen kendte forskolen og nød, at biblioteket kunne besøges her, og Hanne var altid i huset. Ofte bragte hun bøger ud til folk, som ikke selv kunne hente

Lisbeth Nielsen læser lektier og må tage fingrerne i brug

dem. I dag er det en selvfølge, at ældre og handicappede får denne service. Men det var det bestemt ikke i tresserne. Hendes evne til at kende folks litteratursmag gjorde hende til en god bibliotekar for byen. Det vil falde uddannede bibliotekarer for brystet, at kalde Hanne bibliotekar. Men god var hun.

Skolen havde første prioritet. Der blev slidt med at være på toppen med de nye pædagogiske principper. Det var en sjov tid, hvor lærerne fik lov at boltre sig pædagogisk. Hanne var med på den. Så i mange år gik alt, som det skulle. Pludselig kom der sygdom på tværs, og selv om det tog på kræfterne, kom hun tilbage på sin pind. Årene gik. Hun vidste, at når hun

en dag stoppede som lærer, ville hun ikke have tag over hovedet. På det tidspunkt skulle tjenesteboligen afstås. Heldet var med hende. De nybyggede huse på Ellipsen stod klar. Hanne investerede i en andelsbolig og blev meget glad for stedet.

Det var i de år hårde tider på arbejdsmarkedet og svært at finde plads til de mange unge arbejdsløse. Skolebranchen var også ramt. Der skulle skæres ned med en person i lærerstaben i Skærbæk. Hvem skulle det være? Hanne kunne ikke få over sit hjerte, at det skulle være en af de unge lærere. Hun var trods alt den ældste. Der er ingen tvivl om, at hun følte, det var en svær beslutning at tage.

Udfordrende rejsemål

Efter flere år udenfor arbejdsmarkedet opdagede Hanne, at hun var blevet behandlet flot. Hun fik nemlig tildelt pension som lærer for alle arbejdsårene. Nu fik hun tid og penge til mange store rejser. Hun havde altid været eventyrlysten. Hun drog afsted på udfordrende trekkingture.

Rejsen til Borneo blev den sidste. De besøgte steder, hvor man aldrig før havde set en hvid mand. Efter at have vandret i beskidt flodvand på Borneo en hel uge, nåede de endelig et bosted. Alle deltagere blev stillet op på række foran høvdingen. Han så dem an. Hvem skulle være gruppens talsmand? De stod der i meget lang tid; men endelig besluttede han sig for - Hanne. Hendes stoiske ro havde ikke fornægtet sig. Det forlød, at rejseføreren blev meget fornærmet over, at den ære blev ham nægtet.

Efter hjemkomsten fra Borneo stod det klart, at Hanne

Forskolen på Skærbæk Havnegade

igen var syg. Hun kæmpede bravt, men måtte give op. Hun døde lige før jul i år 2000. Ved begravelsen i Taulov kirke holdt præsten en for vennerne i Skærbæk noget mærkelig tale. Det var tydeligt, at familien, der havde snakket med ham, havde en helt anden opfattelse af Hanne. Her var hun den søde faster, der klarede de mange små praktiske hverdagsproblemer.

I Skærbæk vil hun derimod blive husket som børnenes Frk. Nielsen. Hun var en ener, der satte sig store mål. Hun nåede dem.

Æ ... SKOLE

Hvor går du i skole?
Jeg går i "Æ SKOLE".
Hvor er det?
I Skærbæk.

Går du i Skærbæk Skole?
Nej!
Hvad hedder den så?
Fjordbakkeskolen.
Nå, du går i Taulov?
Nej – i Skærbæk.

Du sagde, den hed "Æ SKOLE".
Ja, – det er der, jeg går.

I 2011 blev skoledistrikterne i Fredericia slået sammen og fik nye navne. Det skabte forvirring, vrede og gav anledning til stille protest.

Bundgarnsfiskeri i Skærbæk

- Et ældgammelt håndværk -

Sæsonen for blankål starter omkring 1. august, og det efter sigende allerbedste tidspunkt for en god fangst er 11 dage efter fuldmåne.

Den gamle tjæregryde – stejlepladsen nedenfor Kalvsbjerg

Kolding Fjord og Carl Eggert

Bundgarnsrettighederne på Kolding Fjord og tilliggende kyster hørte fra tidernes morgen til Koldinghus. Mange fiskere fra Skærbæk havde gennem årtier haft et par ruser ude, men kun én af fiskerne, Carl Eggert kunne livet igennem brødføde en familie ved denne fangstmetode. Han havde mange bundgarn på Koldinghus' tidligere pladser samt erhvervet en ålegårdsret på ubestemt tid. Carl var foregangsmand inden for bundgarnsfiskeriet. Færdighederne havde han lært dels ved Bjært Strand, dels ved fiskeri i Aalbækbugten.

Jens Nørholt fortæller, at Tage Pries, direktør på Gylngøre Fiskeindustri engang bad Carl om at tage til Montevideo for at oplære de lokale fiskere i bund-

garnsfiskeri – jo, han var en kendt mand i fiskerikyndige kredse. Men i den store havbugt ud for La Plataflodens munding løb Carl ind i problemer. Det var ikke muligt at opsætte pæle, da der kun var et tyndt lag dynd på klippegrunden. I øvrigt ødelagde de fredede søløver bundgarnene.

Pæle og garn

Bundgarnsfiskerpladsen lå oprindeligt nedenfor Kalvsbjerg ud for Trine Paghs ejendom. Pæle og bundgarn skulle klargøres om foråret, og det var i de gode tider ikke ualmindeligt, at der

kunne ligge 500 pæle klar til udsætning på stedet. Retten til bundgarnsfiskeri blev tidligere erhvervet ved, at interesserede pr. 1. august skulle slå en pæl i strandkanten for at indikere, at her agtede man at opsætte garn. Hvis det så viste sig, at der var flere om buddet, blev sagen afgjort ved lodtrækning. I dag er skæringsdatoen 15. oktober, hvor fiskeren stadig kan slå en pæl i, hvor han ønsker retten. Men i dag skal han også anmelde stedet til Fiskerikontrollen i Esbjerg. Der har så vidt vides ikke været lodtrækningsager i skærbækområdet.

Nye pæle blev købt og fragtet fra bl.a. Nørreskoven på Løver Odde og Damgård skovene. Pælene skulle spidises og mærkes med forbogstaverne i ejerens navn.

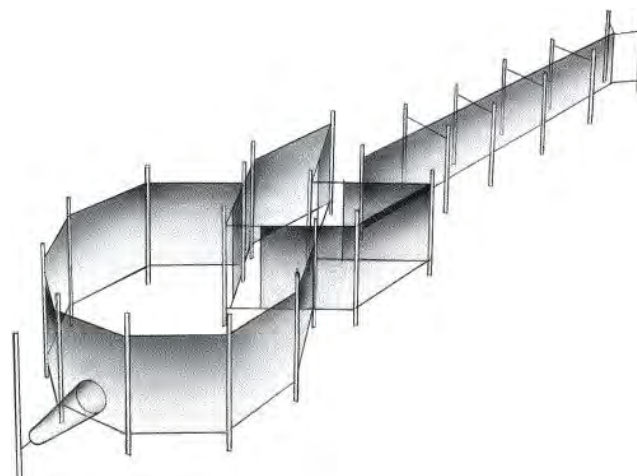
Det sidste af hensyn til eventuel påsejling, eller hvis pælene gik i drift. Sæsonen blev indledt om foråret med pæledramning. For at få pælen til at stå lodret, bandt man et tungt lod fast nederst på pælen. Det trak spidsen ned til bunden, hvor pælen så var fikseret. Nu "hoppede" to mand over på pælen for at få den godt ned i fjordbunden. En gang, hvor Otto Friis var den ene af de to mænd, gled jollen på et tidspunkt stille og roligt væk - det tales der stadig om. Det var godt at være to om opgaven, selv om man kunne klare jobbet alene.

Bolværkspæle sømmes "mod orm". Den lille dreng, der sidder tæt sammen med sin storebror, er Henning Damkjær, 1918.

Garnene skulle renses, efterses og eventuelt bødes. De skulle rigges til med blylodder eller kæde, og der skulle sys "kalve" i ruserne.

Radgarnet og fangarmene foran det kredsformede hovedgarn er tynget ned til bunden med blylodder eller kæde. Der er kun én ruse på tegningen. Normalt er den suppleret med en ruse på hver side af hovedgarnet, der er forsynet med bund, så de større fisk kan indfanges her. Inde i ruserne er der syet tre tragtformede net, de såkaldte kalve. Disse ledte ålene til rusens bund. På grund af det lille hul i den sidste kalv, var der yderst sjældent en vej tilbage for ålen.

Garn og enkeltruse uden kalve

Fisker Jens Nørholt

Det stod ikke skrevet, at Jens skulle være fisker, selv

om det var hans inderlige ønske. Han blev født i Asaa i Vendsyssel. Hans mor sagde, at han bare skulle se at få lært sig et almindeligt håndværk. Det blev så mod hans vilje til en læreplads som bager. Efter veloverstået læretid fik han imidlertid chancen for at stå til søs et par år som donkeymand og som fyrbøder.

Karen kom ind i billedet, og den nystiftede familie flyttede til Aarhus, hvor Jens startede en bagerforretning. I 1958 fik Karen en lærerstilling i Skærbæk, og Jens byggede efter et par år hus på Skærbæk Møllevvej. Håndelaget som bager havde han ikke glemt. Karen måtte sy store trekantede sprøjteposser til mørtelen, så Jens kunne bruge den indlærte teknik til fordelingen ovenpå stenene. Mon ikke det er Danmarks eneste murstenshus, der er bygget med kagebageteknik?

Jens' første bundgarn stod på Stegenav ved indsejlingen til Gudsø Vig, nummer to stod ved værket, og det tredje inde i fjorden. De bundgarn, Jens senere lagde ud, gik ud på 5-6 meters vanddybde. Et enkelt gik ud til 10 meter, hvilket betød, at der måtte to garn til i forlængelse af hinanden.

1971 blev et lykkeligt år. Jens overtog bundgarnsfiskeriet fra Carl Eggert og købte samtidig hans hus på Klintevej 10, lige ned til vandet. Det kunne ikke være bedre.

På et tidspunkt valgte Jørgen Hansen, der havde drevet bundgarnsfiskeri i området, at afhænde sine garn til Krølle, en af de kendte personer i fiskersamfundet. Den handel endte med, at Jens og Krølle gik i kompagniskab med 14 garn i alt.

Da de startede, var det tilstrækkeligt at hale radgar-

nene op for rengøring én gang om måneden. Den tiltagende forurening af vandet betød, at de ti år senere måtte rense én gang om ugen. I den sammenhæng oplevede de to bundgarnsfiskere, at fiskearter som sild og makrel fulgte skyggen fra det ophængte net og landede i hovedgarnet, selv om radgarnet var til rensning. Men ålene kunne man ikke snyde.

Nye tider

Det var hårdt at arbejde med garnene, og Krølles ryg sagde stop. Han solgte sine syv garn til en fisker i Strandhuse. Tidsmæssigt faldt det sammen med interessen for havbrug, og da Jens fik tilbudt at stå for driften af de første havbrug i Skærbæk, slog han til. Oprindeligt var det tanken, at der skulle etableres tilsvarende havbrug flere steder; men myndighederne gav kun tilladelse til dette ene samt til et beskæftigelsesprojekt i Gudsø Vig, ledet af beskæftigelseskonsulent Arne B. Thomsen, Vejle Amt.

Tilbud om omvendelse

Jens og Karen rejste meget udenlands i deres ferier, og et af deres ønskemål blev opfyldt med de månedlange rejser til Maldiverne. Her blev der naturligvis fisket; men det var med stang. Jens mente nu nok, at fiskerne kunne forbedre deres fangster, hvis de fik lært noget om bundgarnsfiskeri. Han søgte de lokale myndigheder for at få tilladelse til oplæring af fiskerne. Den gode ide strandede på kravet om, at Jens i så fald skulle konvertere til islam. Det var ikke ligefrem meningen med Jens tilbud.

Karen fik en tur i en 40 fods båd med fiskerne, som hun sent glemte. Selv om de forsøgte at tale Jens fra at have hende med, holdt han på, at det var en god

Den gamle havn med Marsvinhuset, ca. 1915

ide. Men ak, der hvor der var plads til Karen, skulle fangsten være. Så hun sad der og blev overdænget med stadig flere fisk, i dette tilfælde tun af varierende størrelse. Jens forsøgte med et bræt at afværge, at de største fisk ramte hende. På et tidspunkt ledte Karen efter fodfæste og mente nok, at en større død haj kunne bruges. Knap var fødderne landet, før det viste sig, at hajen aldeles ikke var død. Den bukkede lige hale og hoved op om hendes fødder – vi kan kun gætte på, at hun længtes efter fast land.

Fangst

Tal fra 1930 viser, at der blev landet op imod 5.000 tons ål i danske havne. Dertil kom fritidsfiskernes fangster. Området ved Kolding Fjord og nærliggende kyster var på det tidspunkt og frem til omkring 1980 rige på ål. Men også makrel og sild gik i ruserne. I dag må man konstatere, at ålene stort set glimrer ved deres fravær.

Sæsonen for blankål starter omkring 1. august, og det efter sigende allerbedste tidspunkt for en god fangst er 11 dage efter fuldmåne.

Skærbækværkets første direktør

- Børge Sandorff -

Jeg var nok den elværksdirektør, der vidste mindst om ELSAM, for som Willy Sørensen sagde, så "skulle det ikke hedde sig, at vi to laver noget sammen til fordel for Skærbækværket". Det gjorde vi så heller ikke.

Næstformand Jens Jensen og Niels Juul fortæller en journalist om det kommende "værk" ved Gudsøvig og indsejlingen til Kolding Fjord

Elværksmanden

Børge Sandorff, født i 1910 blev uddannet som civilingeniør i 1934. Sjovt nok kom han tæt på det kommende Skærbækværk allerede i sin første ansættelse hos A/S Titan. Her deltog han nemlig i beregningerne af de kommende transformatorer til værket. I 1936 skiftede Sandorff til Nordvestsjælland Elektricitetsværk. Derfra gik turen i 1941 til Vejle Kommunale Elektricitetsværk (VKE), hvor han var driftsbestyrer. I 1949 blev han den første direktør på det kraftværk, der skulle bygges i Skærbæk. I begyndelsen blev det kaldt "SØS", Den Sydøstjyske Samleskinne.

Det var en spændende og stor opgave at stå i spidsen for byggeriet af Skærbækværket, der blev indviet i 1951. Sandorff var af den gamle skole, der sagde "De" til alle ansatte, men huskes som en venlig direktør,

der gav sig tid til en snak med medarbejderne på sin daglige runde. Både på VKE, på Skærbækværket og i ELSAMs bestyrelse rådede Vejles borgmester, Willy Sørensen som formand.

Sandorff, Willy Sørensen og Store Hans

Gennem mange år førte de tre herrer forhandlinger om løn-, arbejdstid- og arbejdsforhold. Det kunne gå hedt til og trække længe ud; men den gensidige respekt forblev intakt ligesom loyaliteten til de respektive baglande.

Skærbækværket var ikke medlem af Dansk Arbejdsgiverforening og måtte derfor føre lokale overenskomstforhandlinger. I forbindelse med en transportstrejke havde Sandorff sat to af værkets lastbiler ind, hvilket af Store Hans korrekt blev tolket som strejkebrud. Så

det nyttede ikke noget, at Sandorff havde bedt Willy Sørensen om at ordne sagen med Dansk Arbejdsmands Forbund. I det hele taget gav Store Hans Sandorff kamp til stregen. På et tidspunkt var Hans tillidsmand i et firma, der arbejdede for værket. Sandorff ønskede ikke, at Hans arbejdede på værket og ville have ham fyret. Men da det pågældende firma var tilfreds med Hans, fik Sandorff at vide, at en bøde på 40.000 kr. var sandsynlig for en sådan boykot af firmaets tillidsmand. Sandorff måtte give sig.

Brændstoffer og kriser

I 1967 havde seks ud af de syv værker i ELSAM langtidskontrakter på indkøb af kul i Polen. Det var uheldigt, for nu var olien billig. Sandorff var formand for værkernes nydannede brændselsudvalg, og Poul Sachmann, ELSAM var udvalgets sekretær. De to udgjorde i praksis værkernes task-force gruppe. Første tanke var at forhandle alle de polske kontrakter om til en fælles kontrakt. Det var polakkerne tilfredse med, for så skulle de kun forhandle med én kunde. Den kontrakt blev begyndelsen til værkernes fælles brændselsindkøb, hvor man i første omgang blev enige om at koordinere indkøbene værkerne imellem. I 1966 udgjorde olie ca. 30% af værkernes brændselsforbrug - i 1973 var det steget til ca. 80% - for så at falde til under 20% i 1979.

Fordeling af olie- og kul forbrug

I denne korte, men uforudsigelige årrække

måtte de ansvarlige i sektoren koordinere viden, have tillid til hinanden, udvise stor fleksibilitet samt have flair for den verdenspolitiske situation. Det gælder lige fra ombygninger af værkerne til indkøb af de rigtige brændstofmængder til den bedst mulige pris.

I 1970 steg oliepriserne på det internationale marked voldsomt, og da Kaddafi i Libyen lukkede for oliehanerne, var gode råd dyre. Der var kun olie til få måneders forbrug. Poul Sachmann foreslog en tur til udvalgte olieproducenter i Mellemøsten med henblik på direkte forhandlinger. Den ide greb Sandorff med det samme og sagde: "De laver bare en tur", Det var naturligvis ikke "bare lige" at forberede en sådan tur.

Børge Sandorff Skærbækværkets første direktør, 1. september 1949 – 31. december 1977

	Olie	Kul
1966	30%	70%
1973	80%	20%
1979	20%	80%

Røde vægge i lydtæt mødelokale

Makkerparrets første stop på turen til Mellemøsten var Græ-

kenland. Her så de på mulighederne for at leje skibe til transport af olie.

Besøget hos olieministeren i Syrien var specielt. Efter en flyvetur til Beirut kørte de i taxa over Golan højderne. Her fik de et indblik i den langvarige konflikt mellem Israel og Syrien om dette bjergområde, idet de kørte forbi mange attrapper af tanks.

I Damaskus tog olieministeren og hans følge imod i et lydisoleret lokale beklædt med rødt læder. Der blev forhandlet over små kopper med stærk kaffe – og væggene havde jo ikke ører! Derfra gik turen til Iran og Kuwait, hvor Sandorff og Sachmann var heldige at få opkøbt olie sammen med amerikanerne, inden Kuwait lukkede for udførsel i 1973. Olien blev fragtet med store amerikanske tankere, der senere blev lettet for olie ud for Strib, hvor der er stor vanddybde. De mindre skibe anløb dernæst Hamborg, hvor olien blev fordelt på mindre, hurtigt sejlene både, så transporttiden til det oliehungrende USA blev nedsat. En win-win situation for alle – og, hvis man spørger de dengang ansatte på Skærbækværket – også en arbejdsmæssig hård tid for Sandorff.

Det blev til flere ture. Først til Sydamerika: Buenos Aires, Rio og Columbia. De to forhandlere havde succes – og gode nerver til at vente med at byde på olien til det senest mulige tidspunkt. En episode står klart i Sandorffs erindring: Et olieskib havde forladt Nigeria, og da det lå i Biscayen, havde ingen budt på lasten. Heller ikke i den engelske kanal var der bud, selv om prisen var faldet meget. Først da skibet havde slået et slag om Sjælland og Fyn, slog Sandorff til. Han vidste på det tidspunkt, at alle lagre i Danmark var fyldte; men handlen gav alligevel genlyd på oliemarkedet.

Da makkerparret Sandorff og Sachmann havde præsteret et fint stykke arbejde for alle værkerne i ELSAM organisationen, blev værkerens fællesindkøb etableret først som en prøveordning, der i 1972 blev permanent gjort.

Omdømmet

Vi plukker i nogle af de mange historier om Sandorff, der stadig fortælles i Skærbæk. Her er et par, der afspejler nogle af Sandorffs sider.

Sandorff var dedikeret til sejlsport. Hans folkebåd hed: ”Fairplay”, et navn helt i tråd med hans livsfilosofi. Han deltog i mange kapsejladser, bl.a. Kielerwoche Sejladsen. Så der skulle lejlighedsvis hentes en direktør hjem til Skærbæk fra en fjerntliggende havn. En af gangene gik turen til Ålborg. Da Jens Tamberg, automekaniker på værket og hustru i samme weekend skulle deltage i en festlighed i Hvam i nærheden af Karup, bad Sandorff Jens om at tage Mercedes køretøjet og hente dem, når de kom i havn i Ålborg. Det vakte begejstring i Hvam, da Tambergs ankom i den fornemme bil. Efter festen gik køreturen videre til Ålborg, hvor det blev til mange timers venten på direktøren, for vinden var løjet af på strækningen fra Hals til Ålborg – endelig kom sejlerne og så gik turen sydover.

Fru Sandorff spurgte da sin mand, om ikke han troede, at chaufføren og hans kone var blevet lidt brødflove af den lange ventetid. Det blev til middag på en kro. Da det var Jens, der førte køretøjet, spurgte krofatter nysgerrigt, hvad han mon lavede dernede i Trekantsområdet. På det tidspunkt afslørede nummerpladen jo registreringsstedet. Jens oplyste, at han arbejdede på Skærbækværket ved Kolding Fjord. Efter et kikk på

Sandorff lød det fra krofatter: "Ja, ham den solbrændte der, han bruger vel så det meste af tiden på at sidde ude på molen og fiske". Den bemærkning morede de sig meget over.

Jens havde som de fleste på værket stor respekt for Sandorff. "Han var en handlingens mand, når man kom med et problem". Et eksempel: Værkets lastbiler var produceret i England. Da en af bilerne efterhånden skulle have slebet ventiler hver anden dag, gik Jens til Sandorff, der løste problemet ved at indkøbe en Volvo. Denne nyanskaffelse førte senere til en invitation fra Volvo i Gøteborg om deltagelse i et servicekursus.

På et tidspunkt i 1960'erne fik formanden for socialdemokraterne i Fredericia en henvendelse fra partiets hovedbestyrelse. Var man interesseret i et frokostmøde på Skærbækværket med Jens Otto Kragh. Sagen blev forelagt Sandorff, der syntes, det var en glimrende ide, men han betingede sig at få 10 minutter alene med J. O. Kragh inden mødet. Han ville gerne have en snak på tomandshånd om de britiske kul. Mødet, formodentlig i forbindelse med valget i 1968 - forløb tilfredsstillende med hensyn til både "snakken" og de efterfølgende spørgsmål dels fra værkets medarbejdere og inviterede ELSAM folk.

Igangsættelse af byggeriet sker med rigtige hestekræfter

Fisker Anton Jensen nød som mange andre lokale folk godt af værkets sociale ansættelsespolitik. Han fik job som arbejdsmand, var fiks på fingrene og lavede en havelåge til Sandorff. På et tidspunkt skulle lågen repareres, og direktøren gik ned på værkstedet og spurgte Anton, om han lige kunne ordne den.

Anton svarede højt, så smedene også kunne høre det: "Det kan jeg ikke - jeg er ikke faglært".

Sandorff: "Kan De begynde som voksenlærling, og kan De møde som De plejer?" - "Ja".

Sandorff: "Er De tilfreds med samme løn?" - "Ja".

Sandorff: "Så er De antaget som lærling og kan lige starte med lågen".

Knap 30 år som direktør

Sandorff fulgte Skærbækværket fra etableringsfase

Skærbækværket 1951

Et af de første billeder af det færdige værk 1951

over indføring af edb-beregninger, gennem omlægning af brændselsindkøb til spændende år med olieopkøb. Han blev som nævnt formand for ELSAMs brændselsudvalg.

Han var tilhænger af atomkraft og blev medlem af bestyrelsen for Danatom. Det blev også til bestyrelsesposter i Greenland Petroleum Consortium og Foreningen af Danske Privathavne.

I 1977 forlod han værket og trak sig ud af de nævnte bestyrelser. Han flyttede med sin kone til Drejens, hvor de boede i "Rosenlund", deres tidligere sommerhus, som var ombygget til helårsbenyttelse. Fra stranden her kunne han se over på Skærbækværket,

Den første turbine fragtes ned ad Kræftværksvej

som han kaldte for: "Mit livsværk".

HVOR I SKÆRBÆK?

Tallene refererer til historierens første side.

Isvinter 1970

Rettelser og tilføjelser til 2016-udgaven af "Skærbækfortællinger":

På side 36: De to første optimistsejlere var Hans Bach og Gunnar Strandby, og ikke som skrevet Hans Henrik Albrechtsen. Endvidere var det fiskermedhjælpere fra Limfjordsegnen, der i weekenderne fungerede som instruktører for drengene, og ikke som skrevet Knud Albrechtsen.

Akvarellen af "Sofie" på side 80 er malet af Jens-Jørgen Rype.

Studiekredsens medlemmer:

Birgit Ørum

tlf: 7556 4439

m: 3022 0718

mail: birgitmur@hotmail.com

Bodil Munk Hansen

tlf: 7556 2884

mail: bodil@munkhansen.net

John Rasmussen

tlf: 7556 2679

mail: john.rasmussen@privat.dk

Kirsten Nielsen

tlf: 7556 2564

mail: kirstenogfreddy@gmail.com

Troels Thomsen

tlf: 7556 3029

mail: troels1962@gmail.com

Studiekredsen:

Bodil, Troels, Birgit, John, Kirsten

Bogen er trykt med økonomisk støtte fra:

DONG Energy A/S

Dagli' Brugsen

Skærbæk Beboerforening har venligt stillet deres

www.skaerbaekfortaellinger.skaerbaeknet.dk

www.

app til rådighed - download appen "Min Landsby" og gå

til: .....

Bogen kan købes i:

Dagli' Brugsen Skærbæk

Billund Boghandel, Fredericia

På Tavlhøj samt hos Studiekredsen.

Trykt i 500 eksemplarer. Udgivet 2017

ISBN nr. 978-87-995748-5-8

ISSN: 2246-2104

Vidste du, at en skærbækpige nåede OL-finalen i roning i 1976? – at Quorning Bådeværft, der i år har 50-års jubilæum, vandt "Dansk Design Pris" i 2001? – Læs om den gæve fiskerpige, der efter et USA-eventyr slog sig ned som købmand i byen. – Fjordgaarden blev bygget for 100 år siden; læs om den og familierne Ernst Carlsens og Hans Hansens sommerliv der. – Ikke alt lykkes; men der blev gjort et helhjertet forsøg på at drive en campingplads i Strandparken – og så er der gensyn med "Frk. Nielsen", en elsket lærerinde. Der er en fin historie om, hvordan omsorgsarbejdet blev startet i sognet, og vi skal på bundgarnsfiskeri. Skærbækværkets første direktør får lov at slutte bogen.